

Plaiuri Săcelene

Revistă editată de Asociația Cultural-Sportivă
"IZVORUL" - Săcele, înființată în anul 1922
și înregistrată la Judecătoria Brașov,
sub nr. 15553/8.03.1994
Președinte de onoare Ec. Dumitru Voinea

V R E M

să răscolim trecutul celor ce-au cutreerat pământul românesc
să înfățișăm *prezentul* văduvit de *măreția trecutului*
să despicăm drum nou prin vremuri *Săcelilor* de mâine și
să contribuim cu toată puterea noastră de muncă tinerească
la ridicarea acestor plaiuri mocănești

VICTOR TUDORAN
Plaiuri Săcelene, 1934

ȘI EDIȚIA DIN ACEST AN A
BALULUI PLĂCINTELOR S-A
BUCURAT DE SUCCES, DOUĂ
PUNCTE DE ATRACȚIE FIIND
EXPOZIȚIA "DRUMUL
LÂNII" ȘI ANTRENUL
PARTICIPANȚILOR

ANUL XXVIII
(Serie nouă)
Trimestrul I, 2015
Nr.83

Plaiuri Săcelene

apare trimestrial

MEMENTO

“După ce o veți citi, păstrați revista în casa voastră. Oricând o veți găsi, vă va face plăcere, fiindcă vă reamintește oameni și locuri scumpe vouă și părinților voștri.”

Cuprins

In memoriam

ALEXANDRU IOAN CUZA, FONDATORUL ROMÂNIEI MODERNE, ÎN VIZIUNEA ACADEMICIANULUI SĂCELEAN	
ALEXANDRU LAPEDATU, Ștefan Casapu.....	3
...FERICIȚI CEI CE N-AU VĂZUT ȘI AU CREZUT...(In, 20;29), Pr. Raul Valer Șerban	6
REMEMBER PROF. NECULAI URSU, Prof. Nicolae Munteanu	7

Cultura

IULIA HAȘDEU (1869 - 1888), Ec. Dumitru Voinea	8
ISUSE ÎMPĂRATE, IARTĂ GREȘELI ȘI PĂCATE ..., Dr. Onoriu Corfariu	9
DARIE MAGHERU, UN SOLITAR NEMURITOR AL PROZEI CONTEMPORANE, Cristian Munteanu	11
CĂLĂUZ AL STREINULUI PRIN BRAȘOV ȘI PRIN REGIUNEA DIMPREJUR - 1891, Mădălin Iacob	12
POVESTEA TRADUCERILOR POEZIEI EMINESCIENE ÎN LIMBILE LUMII, Prof. Viorel Nicolau	13

Tineri

REȚETE ÎNTR-O NOUĂ... REȚETĂ!, Alexandra-Giorgiana Banciu	15
---	----

Actualitatea

CUVÂNTUL PREȘDINTEI ASOCIAȚIEI CULTURAL-SPORTIVE „IZVORUL” LA BALUL PLĂCINTELOR MOCĂNEȘTI, EDIȚIA 2015, Georgeta Souca	16
BALUL PLĂCINTELOR MOCĂNEȘTI ÎN PRAG DE LĂSATA SECULUI, Dorel Cerbu	16
PLĂCINTA MOCĂNEASCĂ – UN ”BRAND” VECHI DE SUTE DE ANI, Mădălin Iacob	18
COMEMORAREA UNUI ILUSTRU INTELECTUAL SĂCELEAN, Horia Bârsan	18
CAPRICIILE VREMII LA SĂCELE, Redacția „Plaiuri Săcelene”	19

Opinii

CRONICA EȘECURILOR: MAREA ȚIGANIADĂ SAU EȘECUL INTEGRĂRII, Prof. Nicolae Munteanu	19
---	----

Sport

CUPA MONDIALĂ LA SĂRITURI CU SCHIURILE - RÂȘNOV 2015, Prof. Gheorghe Băilă	21
--	----

ALEXANDRU IOAN CUZA, FONDATORUL ROMÂNIEI MODERNE, ÎN VIZIUNEA ACADEMICIANULUI SĂCELEAN ALEXANDRU LAPEDATU

Războiul Crimeii (1853-1856), încheiat cu înfrângerea Rusiei, a schimbat întregul context geopolitic de la gurile Dunării și a privat Rusia de mijloacele de intervenție în Moldova și Țara Românească. Anglia, mare importatoare de cereale românești, era interesată de libertatea de navigație pe Dunăre și de crearea unei zone tampon între Rusia și Imperiul Otoman. Libertatea de navigație pe Dunăre a fost pusă sub control internațional și a îndeplinit o funcție esențială în crearea statului român modern, la fel cum pe vremuri drumurile comerciale au avut rolul lor în apariția statelor medievale Moldova și Țara Românească. Tratatul de pace de la Paris (1856) a scos Principatele de sub condominionul ruso-turc și, rămânând sub suzeranitatea Porții, au fost puse sub regimul garanției colective a celor șapte puteri. Rusia a fost îndepărtată de la gurile Dunării: Delta și Insula Șerpilor au revenit Imperiului Otoman, iar sudul Basarabiei a fost restituit Moldovei. Divanurile ad-hoc, alese în 1857 conform hotărârii tratatului de la Paris, au cerut unirea Moldovei și Țării Românești într-un singur stat cărmuit de un prinț aparținând unei dinastii europene. Turcia, Austria și Anglia erau împotriva constituirii unui stat român. Conferința de la Paris (1858) a hotărât ca Principatele să rămână entități politice separate, dar să se numească Principatele Unite ale Moldovei și Țării Românești, singurele instituții comune fiind Curtea de Casație și o Comisie Centrală, cu sediul la Focșani, pentru elaborarea legilor de interes comun. Florin Constantiniu evidențiază faptul că opoziției marilor puteri europene, românii le-au răspuns cu un act de o mare abilitate politică: uniunii i-au ales pe colonelul Alexandru Ioan Cuza mai întâi domn al Moldovei (5 ianuarie 1859), apoi și al Țării Românești (24 ianuarie 1859). Sprijinul lui Napoleon al III-lea a fost decisiv. La 1 aprilie 1859 Conferința de la Paris a puterilor garante a recunoscut politica faptului împlinit de la 24 ianuarie 1859. Domnia lui Cuza a stat sub semnul aspirației de a ajunge din urmă Occidentul, dar efortul domnitorului și al sprijinitorilor săi a întâmpinat rezistența forțelor conservatoare. Și mai grav, domnia lui Cuza a fost percepută ca pasageră. Țara a vrut domn străin, l-a acceptat pe cel autohton, dar n-a renunțat la vechea dorință.¹

Spre sfârșitul carierei sale academicianul săcelean Alexandru Lapedatu și-a propus să scrie o sinteză de mari dimensiuni despre viața și domnia lui Alexandru Ioan Cuza, după cum reiese din studiul istoricului Dan Mircea Mazălu. În acest scop, între anii 1930 - 1946, a prezentat în cadrul lucrărilor Academiei Române o serie de studii despre primul suveran al Principatelor Unite². Încarcerarea lui Lapedatu în gulagul bolșevic de la Sighet în 1950, unde a și murit ucis de comuniști³, a spulberat acest proiect.

În continuare vă propun să urmărim succint studiul lui Dan Mircea Mazălu, intitulat „Aspecte ale domniei lui Alexandru Ioan Cuza în opera istoricului Alexandru Lapedatu”.

În confruntarea istorică dintre vechi și nou, dintre medieval și modern, alegerea lui Alexandru Ioan Cuza în fruntea Principatelor Unite a însemnat în opinia lui Lapedatu victoria liberalismului și a reformelor asupra conservatorismului și a stagnării. Colaboratorii principali ai domnitorului au fost Mihail Kogălniceanu, în politica internă, și Costache Negri în politica externă. Acțiunea diplomatică a fost esențială în recunoașterea unirii ne spune Alexandru Lapedatu: „Mult mai importantă și mai hotărâtoare pentru realizarea Unirii depline fu însă acțiunea diplomatică a lui Cuza-Vodă. Ea constituie un strălucit capitol al domniei lui și pune în evidență eminentele

sale calități ca Șef de Stat.” Lovitura de stat realizată de Cuza la 2 mai 1864 pentru adoptarea reformelor a fost aprobată de academicianul săcelean: „Astfel, încetul cu încetul, în conștiința Domnului, a colaboratorilor săi, a opiniei publice își făcu loc convingerea că numai cu mijloace tari, pe cale autoritară, în afară de lege, se poate ajunge la acest scop.” În schimb, Lapedatu nu aprobă îndepărtarea lui Mihail Kogălniceanu: „După ridicarea partidelor împotriva sa și după retragerea lui Kogălniceanu, Cuza-Vodă nu mai avea în jurul său decât oameni politici fără multă autoritate și mare prestigiu, și din nenorocire, o camarilă detestabilă, care exercita o nenorocită influență în conducerea afacerilor publice.” Cuza și-a recunoscut cei doi fii naturali cu ultima sa amantă, principesa Maria Obrenovici (fica lui Costin Catargiu din Iași și fosta soție a prințului Miloș Obrenovici de care a divorțat și cu care a avut un băiat, viitorul rege Milan al Serbiei între anii 1882-1889; a fost o spioană a Rusiei și o vrednică precursoră a Elenei Lupescu; în noaptea de 10/11 februarie 1866 a facilitat intrarea complotiștilor care au găsit-o în pat cu Vodă; vezi articolul lui Mircea Duțu⁴). Ei au fost crescuți de mama lor adoptivă, doamna Elena Cuza. Intenția domnitorului a fost de a întemeia o dinastie, ceea ce a fost o greșală fatală. Lapedatu a remarcat că „Domnul, înconjurat și adulat de favoriți, nu vedea compromiterea situației sale, el se credea tare pe popularitatea câștigată prin reforma agrară, pe indiferența claselor producătoare orășenești în problemele vieții constituționale și pe devotamentul armatei.” Detronat și exilat, Cuza a rămas fidel intereselor națiunii române: „El refuză să se facă instrumentul celor ce credeau a găsi în sine pe omul răzbunării nesocotite și nu avu în vedere, prin atitudinea sa, în tot timpul exilului, decât interesele țării și ale neamului peste care domnise în una din cele mai însemnate epoci ale istoriei noastre”.

În concluzie, Alexandru Lapedatu pune geneza statului român sub amprenta personalității lui Alexandru Ioan Cuza, reformele realizate de acesta influențând decisiv evoluția istorică a națiunii române: „Aceasta este de altfel însemnătatea, marea însemnătate a domniei lui Cuza-Vodă în evoluția istorică a Statului român: tot ce s-a dobândit între 1859 și 1866, ca mari realizări politice și naționale, s-a dobândit și prin personalitatea Domnitorului. Țara a văzut-o și a înțeles-o și de aceea, încă în viață fiind, Cuza-Vodă a intrat în domeniul legendei, iar după moartea sa, care a fost un adevărat doliu național, el a intrat pentru toate timpurile în istoria neamului, ca Domn al Unirii și al marilor reforme.”⁵

Asasinarea primului-ministru conservator Barbu Catargiu s-a bucurat din partea lui Lapedatu de trei studii. Catargiu a fost reprezentantul marilor proprietari funciari și s-a opus față de reformele inițiate de Cuza. Din unele copii târzii (1866 - 1867) ale unor documente rezultate în urma anchetei poliției asupra atentatului politic din anul 1862, istoricul aduce în dezbatere posibila mușamalizare a atentatului făcută de autorități, care nu au permis finalizarea acesteia. În cel de-al doilea studiu Lapedatu

Alexandru Ioan Cuza fotografiat de Jean-Marie Alophe, Paris, 1859

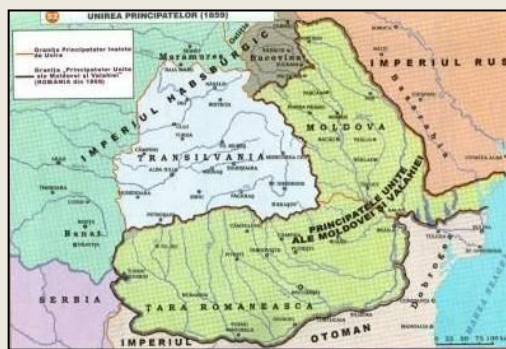
aduce noi informații legate de posibila implicare a unor agenți străini în atentat. Deși recunoaște beneficiile obținute de Cuza în urma asasinării lui Barbu Catargiu, el exclude orice amestec al domnitorului în producerea crimei, aceasta având numeroase cauze posibile: o răzbunare personală, agenți sârbi intrați în țară sau implicarea Austriei prin agentul Bogathy care a fost și arestat. În cel de-al treilea studiu Lapedatu surprinde posibila implicare în atentat a lui Gheorghe Bogathy, un personaj monden al vremii și agent austriac. Actele rămase în urma anchetei oficiale a poliției subliniau posibila implicare a lui Bogathy în atentat, dar nu îl acuzau în mod oficial. Deși poliția găsisse asupra lui arma crimei, Bogathy a dispărut, iar când a revenit a fost numit în mod surprinzător de Cuza inginer forestier. Lapedatu nu și-a propus să rezolve misterul morții lui Barbu Catargiu, care a rămas o enigmă până în ziua de azi, dar a adus prin cercetările sale noi informații referitoare la condițiile în care s-a produs asasinatul.⁶

În anul 1941, într-o comunicare științifică în cadrul Academiei Române, ni se prezintă un nou studiu, intitulat „*Omul dela 2 Mai – învinsul de la 11 Februarie*”. Se analizează circumstanțele în care a avut loc lovitura de stat realizată în 2 mai 1864. Principala cauză a evenimentelor care au produs schimbarea sistemului de stat a fost în viziunea lui Lapedatu necesitatea relizării reformei agrare. Măsura adoptată de domnitor împreună cu principalii săi aliați, printre care se afla și Kogălniceanu, urmărea creșterea autorității centrale în raport cu puterea legislativă dominată de marii proprietari funciari: „*Căci ruptura nu s-a produs decât atunci, când, într-adevăr, se făcu dovadă că Adunarea nu putea fi adusă nici măcar să discute, necum să voteze, proiectul noiei legi rurale, ce i se prezentase, și pentru a cărei relizare M. Kogălniceanu primise Guvernul*”. Importanța și rolul primului-ministru Kogălniceanu în noul regim instaurat în mai 1864 i-a atras acestuia numeroase adversități din partea camarilei din jurul lui Cuza, față de care acesta s-a delimitat în permanență, refuzând îndeplinirea intereselor lor private în detrimentul interesului public. Această camarilă a reușit să submineze poziția lui Kogălniceanu. În urma unei vizite în Oltenia, după decretarea legii rurale, camarila a reușit să provoace gelozia domnitorului și Kogălniceanu a fost silit să își dea demisia. Unele opinii existente în istoriografia românească îl plasau pe Kogălniceanu printre membrii camarilei din jurul domnitorului, dar Lapedatu a respins aceste idei. Un observator pragmatic al realităților societății românești, Mihail Kogălniceanu și-a exprimat dezacordul față de ultima perioadă a domniei lui Cuza: „*Era, se pare, de altfel, atât de decepționat de situațiunea în care se găsea țara pe urma incapacității și marilor greșeli ale Domnitorului Unirii, că ajunsesse să se îndoiască chiar de viabilitatea Statului.*”

Prin comunicarea prezentată în anul 1946, intitulată „*Austria și lovitura de stat dela 2/14 Mai 1864*”, Alexandru Lapedatu s-a ocupat de studiul loviturii de stat din anul 1864 în funcție de obiectivele diplomațiilor europene care aveau interese directe în zona gurilor Dunării. Austria și Rusia au interpretat reformele politice care sporeau autoritatea puterii centrale ca fiind încălcări ale tratatelor internaționale și, după evenimentul de la 2 mai 1864, și-au concentrat trupe la frontierele Transilvaniei și la cele ale Basarabiei în vederea organizării unei intervenții militare îndreptate împotriva statului român, așteptând o ocazie favorabilă. După protestul înaintat de Cuza, Franța și-a manifestat hotărârea de a interveni pentru a asigura stabilitatea edi-

ficiului politic românesc. Emisarii lui Napoleon al III-lea au reușit să convingă și Anglia de inoportunitatea unei intervenții militare îndreptată împotriva României. De asemenea, a fost respinsă propunerea Austriei pentru impunerea de sancțiuni împotriva românilor. Turcia a manifestat o atitudine prudentă și rezervată. Deși Austria a întreprins numeroase presiuni asupra puterii suzerane, pentru ca Turcia să nu accepte vizita oficială a domnului român, vizita domnească a avut loc la începutul lunii iunie 1864 ceea ce a condus la o acceptare tacită a schimbării regimului politic. Cercetările lui Lapedatu au scos în evidență acțiunile colaboratorilor lui Cuza care au reușit să se ridice la importanța momentului diplomatic, printre ei numărându-se M. Kogălniceanu, V. Alecsandri, Costache Negri și Balignot de Beyne, șeful cancelarei domnești. În concluzie, istoricul născut în Cernatu, la Săcele, și-a manifestat respectul față de generația oamenilor politici afați în 1864 în preajma domnitorului. Alexandru Lapedatu a mai elaborat, în anul 1948, un studiu intitulat „*Acțiuni conspirative și mișcări revoluționare maghiare și polone în Principatele Române în timpul Domniei lui Alexandru Ioan Cuza*”, dar din cauza abuzului comis de reprezentanții puterii comuniste istoricul a fost exclus din cadrul Academiei și lucrarea a rămas în manuscris.⁸

În revista Historia nr. 110, din februarie 2011, s-a publicat comunicarea ținută de istoricul Alexandru Lapedatu la Academia Română la data de 26 martie 1943 despre mișcarea de protest din București, din 3 august 1865, care a contribuit la pierderea domniei de către Alexandru Ioan Cuza mai mult decât lovitura de stat de la 2 mai 1864. În lipsa domnitorului din țară, plecat la tratament, negustorii din Piața Mare și-au manifestat violent nemulțumirea față de o hotărâre a Primăriei din București care pentru prevenirea epidemiei de holeră, îi obliga să-și desfășoare marfa numai în barăci construite de aceasta la prețuri insuportabile și față de acțiunea brutală a funcționarilor de a pune în aplicare această hotărâre. De la încăierări și bătăi s-a ajuns la distrugerea barăcilor, la ocuparea primăriei și alungarea autorităților. Printre negustori s-au infiltrat și bande de provocatori înarmați. Ba mai mult, aceste bande au apărut cu două zile înainte de izbucnirea revoltei. Sub protecția poliției și sub conducerea unor aventurieri (Bogathy și Havanioti) au spart magazine, au jefuit case și au ucis oameni. Guvernul avusese cunoștință cu câteva zile înainte de pregătirea și izbucnirea revoltei, dar nu a luat nici o măsură. După izbucnirea răzmeriței răspunsul autorităților a fost disproporționat. Ministrul de interne a ordonat să intervină întreaga garnizoană a Bucureștiului (infanteria, cavaleria și artileria). Nu numai că s-a tras în răzvrățiți cu puștile, dar s-au executat și șarje de cavalerie și s-a tras chiar și cu tunurile în niște oameni care aruncau cu pietre, iar unii erau înarmați cu pistoale. Au fost arestate peste 100 de persoane printre care și Ion C. Brătianu, C. A. Rosetti, Alex. Goleșcu-Albu, C. Brăiloiu, E. Carada, R. Rosetti. Dacă Ministerul de Interne a atribuit inițial partidului liberal pregătirea mișcării, cercetările ulterioare nu au putut stabili cine au fost organizatorii și conducătorii răzvrătirii și nu s-a putut dovedi nimic, absolut nimic, împotriva liderilor liberali, care până la urmă au fost amnistiați de către Cuza. După cum constată Lapedatu, „*nemulțumirile ce frământau țara în acea vreme și pe care se altoise, numai în parte însă, rebeliunea din Capitală, erau așa de mari și de întinse, că atingeau mai toate clasele sociale și categoriile profesionale.*” Convingerea că mișcarea de la București era justificată s-a răspândit la Constantinopol și

Harta Principatelor Unite ale Moldovei și Țării Românești (1859-1861)

în capitalele europene. Cuza-Vodă a fost aspru dojenit printr-o scrisoare a marelui vizir. „Prin aceasta, chestiunea ajunsese în domeniul public și în țară. Revolta și indignarea, în rândurile celor ce nu știau ce se petrece și urmărește în ascuns, fu mare aci. Celor ce duceau însă lupta împotriva Domnului, li se oferea un și mai eficace mijloc de agitație, sub cuvânt că Cuza-Vodă căzuse în disgrăție și fusese părăsit atât de Curtea suzerană cât și de Puterile garante, de Franța îndeosebi, considerată până atunci ca susținătoare, fără rezerve și în toate împrejurările, a Domnului român.” Concluzia istoricului săcelean este că „adversarii declarați ai lui Alexandru Ioan I, membrii Coaliției, nemaiputând duce, sub regimul instaurat de 2/14 Mai 1864, lupta, pe căi deschise și cu mijloace legale, în Parlament și în presă, adoptară, pentru ajutarea scopului lor – înlăturarea lui Cuza-Vodă – căile oculte și mijloacele complotiste, la modă și în onoare chiar pe acea vreme.” La lovitura de stat de la 2 mai 1864, care a provocat o nestăpânită revoltă în cancelariile europene, situația României era mult mai gravă decât după răzmerița din 3 august 1865. Istoricul constată că Alexandru Ioan Cuza a avut alături în primul caz un guvern conștient, vigilent, ferm și hotărât, guvernul lui Kogălniceanu, pe când în cel de-al doilea caz guvernul camarilei a fost incapabil de a conduce cu fermitate și autoritate în interior, iar în exterior a lăsat câmp liber tuturor intrigilor și uneltirilor.⁹ Cei care vor citi acest studiu vor constata că academicianul Alexandru Lapedatu nu folosește niciodată, dar absolut niciodată, expresia „monstruoasă coaliție”, ci vorbește pur și simplu de coaliție. Monstruoasă sau nu, această coaliție, care l-a obligat pe Alexandru Ioan Cuza să abdice la 11 februarie 1866, a fost aceeași alianță care la 24 ianuarie 1859 l-a ales în unanimitate domnitor al Țării Românești la propunerea delegației Moldovei și astfel s-a realizat Unirea. Celebra expresie, „monstruoasă coaliție”, a fost popularizată de istoriografia comunistă care însă a trecut sub tăcere mișcarea protestatară foarte violentă de la 3 august 1865.

Istoricul Dan Falcan, după ce sesizează câteva asemănări între mișcarea protestatară din 3 august 1865 și mineriada din 13-15 iunie 1990, constată că nici partizanii lui Cuza și nici adversarii lui nu par să fi fost printre instigatorii direcți ai revoltei, ci mai degrabă au încercat să profite de conjunctura creată. „Autoritățile, ca să compromită Opoziția, lucru care nu le-a reușit, iar contestatarii domnului, ca să demonstreze slăbiciunea regimului în plan intern, dar mai cu seamă în exterior.” Analizând situația economică și politică a momentului, Dan Falcan ajunge la aceleași concluzii ca și Lapedatu: „Cu atât mai mult bucurăștii anului 1865 nu aveau cine știe ce motive de mulțumire față de politica dusă de domnitor. Entuziasmul din ianuarie 1859 trecuse. Rămăseseră, în schimb, proasta administrație, fiscalitatea excesivă, neplata salariilor, cărora li se adăugaseră în ultimii ani inundațiile și epidemiile. Pe acest teren fertil, propaganda Opoziției, bazată de altfel pe fapte reale (relația extraconjugală a principelui cu Maria Obrenovici, corupția tolerată a unei camarile de proastă calitate în frunte cu Cezar Librecht, tendințele autoritariste ale lui Cuza, suprimarea publicațiilor contestatate), a început să câștige teren.” Pierderea sprijinului francez reprezintă una din cauzele căderii lui Cuza. Napoleon al III-lea l-a suspectat pe nedrept pe domnitorul român că ar fi devenit protejatul Rusiei. Cealaltă cauză este neputința lui Cuza de a-și asigura un sprijin politic solid în țară. „Liberalii îi reproșau autoritarismul și lentoarea reformelor, conservatorii, dimpotrivă, radicalismul acestora. În acest context, viața sa privată și corupția celor din jurul principelui nu au făcut decât să furnizeze muniție propagandistică adversarilor săi și să cimenteze provizoriu o alianță altfel de neconceput”.¹⁰

Tinerii unioniști care i-au propus viitorului domnitor

candidatura erau aproape toți masoni. Deci Alexandru Ioan Cuza a fost creația masonilor, deși el personal nu a fost mason, cel puțin nu s-a putut dovedi până acum. Așa zisa „monstruoasă coaliție” a fost realizată tot de masoni. „S-a creat chiar o lojă masonică specială pentru răsturnarea lui Cuza, în care au intrat și conservatori, și liberali, și s-a pregătit o lovitură de stat cu complicitatea comandanților unor unități militare. În noaptea de 11 februarie 1866, au pătruns un grup de ofițeri cu pistolul în mână și l-au silit pe principele Cuza să-și semneze abdicarea. Cuza s-a purtat extrem de elegant, a iscălit, a plecat a doua zi spre Austria și niciodată n-a făcut vreo plângere sau vreo încercare de revenire, repetând mereu că și el dorise venirea unui principe străin.”¹¹

Într-un moment de slăbiciune din cauza bolii și simțindu-se izolat politic, Cuza însuși s-a gândit la abdicare în decembrie 1865 în mesajul său către adunările reprezentative. Complotiștii s-au simțit încurajați și au acționat rapid. „Conduși de radicali, în frunte cu Ion C. Brătianu și C.A. Rosetti, oponenții lui Cuza au decis să dea o lovitură de stat rapidă, pentru a evita dezordinea publică și intervenția străină, care adesea surveniră paralel cu astfel de evenimente.”¹²

În final trebuie să menționez că inițial Rusia a sprijinit unirea convinsă fiind că noul stat va gravita în orbita sa. Când a înțeles că, dimpotrivă, Cuza a hotărât să împiedice pătrunderea influenței ruse, a acționat pentru a anula actul de la 24 ianuarie 1859. După abdicarea lui Cuza puterea a fost preluată de o locotenentă domnească. Boierul rusofil Nicolae Rosetti-Roznoveanu, devenit exponentul celor frustrați de pierderea suveranității moldovenești, a încercat să ia domnia Moldovei. Această tentativă a fost repede reprimată de locoteneță și astfel Unirea din 1859 s-a dovedit a fi ireversibilă.¹

Fără doar și poate, Alexandru Ioan Cuza este una dintre personalitățile istorice cele mai importante care au marcat istoria României. Domnitorul Unirii și al Reformelor a făcut și greșeli, dar, vorba lui Mihail Kogălniceanu, „nu greșalele lui l-au răsturnat, ci faptele cele mari”. Ghinionul lui a fost că de roadele Reformelor sale, care au cuprins toate sferile societății românești, au beneficiat alții. Ghinionul nostru este că după 1989 nu am avut o personalitate istorică de talia lui Cuza-Vodă care, într-o domnie de numai șapte ani, punând interesele națiunii și ale țării mai presus de cele personale, a reformat societatea românească din temelii, plasând-o pe orbita modernității. Practic toate Reformele au fost realizate în cinci ani: 1861-1865.

Ștefan Casapu

Note bibliografice

¹ Constantin, Florin - O istorie sinceră a poporului român, București, 1997, p. 229-236

² Mazălu, Dan Mircea - „Aspecte ale domniei lui Alexandru Ioan Cuza în opera istoricului Alexandru Lapedatu” în *Annales Universitatis Apulensis. Series historica*, nr. 13, 2009, p. 147-160

³ Suciu, Simona - Drumul Tezaurului la ruși, file de jurnal. Povestea brașoveanului care a însoțit comoara națională la Moscova 3 august 2013, http://adevarul.ro/locale/brasov/brasov-tezaur-moscova-1_51fd39d4c7b855ff56a074de/index.html

⁴ Duțu, Mircea - Maria Obrenovici, amanta care îl strivește pe marele Cuza http://www.historia.ro/exclusiv_web/portret/articol/maria-obrenovici-amanta-care-il-striveste-marele-cuza

⁵ Mazălu, Dan Mircea - Op. cit. p. 147-150

⁶ Mazălu, Dan Mircea - Op. cit. p. 151-154

⁷ Mazălu, Dan Mircea - Op. cit. p. 154-156

⁸ Mazălu, Dan Mircea - Op. cit. p. 157-160

⁹ Lapedatu, Alexandru - Preludiile căderii lui Cuza-Vodă http://www.historia.ro/exclusiv_web/general/articol/mineriada-lui-cuza

¹⁰ Falcan, Dan - Preludiul unei abdicări anunțate http://www.historia.ro/exclusiv_web/general/articol/mineriada-lui-cuza-preludiul-unei-abdicari-anuntate

¹¹ Djuvara, Neagu - O scurtă istorie ilustrată a românilor, București, 2013, p. 260 și p. 266

¹² Bărbulescu, Mihai - Deletant, Dennis - Hitchins, Keith, - Papacostea, Șerban - Teodor, Pompiliu - Istoria României, ediție revizuită și adăugită, București, 2014, p. 311

...FERICIȚI CEI CE N-AU VĂZUT ȘI AU CREZUT...(In, 20;29)

Mare adevăr conțin aceste cuvinte rostite de Domnul nostru Iisus Hristos imediat după Învierea Sa din morți, cuvinte ce constituie o altă fericire, pe lângă cele nouă din Predica de pe Munte, „fericire” ce se adresează, peste veacuri, tuturor creștinilor credincioși. Găsim aceste cuvinte, rostite cu prilejul arătarilor de după Înviere ale Stăpânului Vieții și al morții, Care cu „moartea pe moarte a călcat”. În relatarea Sfântului Apostol și Evanghelist Ioan, atunci când după opt zile de la prima arătare a Sa către Apostoli, când Toma, numit și Geamănul, lipsea, el este, cuprins de sentimentul de îndoială legat de această minune nemaiîntâlnită până la ei. De data aceasta sunt încredințați de adevărul Învierii toți Apostolii, căci și ei au fost surprinși inițial și au crezut treptat, iar Toma este luat separat printr-o dumnezeiască pedagogie a Lui Hristos, și fără vreo dojană, este încredințat de Învierea Sa din morți, ca mai apoi, Toma să exprime și să mărturisească un mare adevăr: „Domnul meu și Dumnezeu meu! (In, 20; 28)

Nu mai insist asupra tuturor arătarilor de după Înviere ale Domnului Hristos pe care le găsim în Scriptura Noului Testament și pe care le auzim mărturisite în Evangheliile, legate de acest moment, rânduite să fie citite în cadrul cultului, ci voi poposi în câteva cuvinte asupra mării convertirii de pe drumul Damascului a lui Saul din Tars, devenit apoi Pavel, apostolul neamurilor, iar mai apoi voi insista asupra minunii contemporane legată de Învierea Domnului.

Se convinseseră Apostolii de realitatea Învierii și o mărturiseau; Se înălțase Domnul Hristos la Cer de-a dreapta Tatălui, așa cum mărturisește Sfântul arhidiacon Ștefan, întâiul mucenic, care, a fost lovit și omorât cu pietre (chiar Saul participase la această lapidare), Îl vede pe Hristos, întru Slava Sa de-a dreapta Lui Dumnezeu Tatăl; se pogorâse Sfântul Duh și se întemeiasă Biserica și, se intensificase prigoana evreilor împotriva acestei „secte” ruptă din sânul lor și pe care o doreau anihilată, deși în Faptele Apostolilor în capitolul al 5-lea versetele 38 și 39, marele învățător de Lege, Gamaliel spune: „Și acum zic vouă: feriți-vă de oamenii aceștia și lăsați-i căci dacă această hotărâre sau lucrul acesta este de la oameni se va nimici, iar dacă este de la Dumnezeu, nu veți putea să-l nimiciți, ca nu cumva să vă aflați și luptători împotriva Lui Dumnezeu”. Cu toate acestea, Saul e înșutnic de Sinedriu să-i prigonească pe creștini și în afara Ierusalimului, și, pe când se îndrepta spre Damasc, se întâlnește cu Iisus Hristos Cel Înviat, așa după cum aflăm relatat de evanghelistul Luca în Faptele Apostolilor, capitolul 9, și are loc cea minunată convertire a lui Saul, în urma dialogului cu Domnul Hristos, Care îi spune: „Eu sunt Iisus pe care tu îl prigonești. Greu îți este să lovești cu piciorul în țepușă”, adică e greu să te împotrivești evidenței. Apoi în Damasc, Saul este botezat Pavel și devine un convins propovăduitor al Lui Hristos, fapt pentru care iudeii au încercat să-l omoare în nenumărate rânduri. Pe lângă exemplul Sfântului Apostol Pavel există și alte multe convingeri personale și în Scriptură și în Tradiție despre realitatea Învierii Domnului Iisus Hristos.

Pentru noi cei de azi, sărbătoarea anuală a Învierii este cea care ne încredințează și ne aduce în centrul vieții acest adevăr. Și nu doar serbarea pascală, ci și fiecare zi de Duminică din timpul anului este o zi a Învierii, pentru că la fiecare Sfântă Liturghie ne întâlnim real cu Hristos Cel Întrupat, Născut, ieșit la propovăduire, Răstignit, Înviat și Înălțat pentru noi și pentru a noastră Mântuire. Cu toate acestea, mai există între noi și desui creștini necredincioși, pentru care Apostolul Toma nu este un reprezentant, deși în zilele noastre, legat de momentul Învierii, există o mare minune: venirea Sfintei Lumini la slujba de la Ieru-

salim săvârșită de ortodocși la mormântul din care a Înviat Hristos.

M-a învrednicit Dumnezeu ca împreună cu familia și cu un grup de credincioși ortodocși săceleni să călcăm și noi pe urmele Domnului, precum odinioară și alții care au fost la Locurile Sfinte, chiar și dintre săceleni de-ai noștri. Mare bucurie și un fior sfânt pun stăpânire pe inima omului credincios ce pășește pe urmele Domnului și își adapă sufletul din izvorul învățăturilor sfinte din cele patru Evanghelii, lecturate prin locurile în care le-a rostit Domnul Hristos.

Din tot pelerinajul acela de la început de noiembrie, poposesc și vă invit la Sfântul Mormânt, lăsând puțin deoparte Drumul Crucii (Via Dolorosa), sau celelalte locuri sfinte din Ierusalim. De ce? Pentru că Sfântul Mormânt este inima creștinismului din care izvorăște har peste har sau mai frumos, așa cum rostim la Sfânta Liturghie: „mormântul Tău este izvorul învierii noastre”.

Doamne! Ce emoție mă cuprinde și acum când scriu. Mă văd așteptând, într-un șir ordonat, în liniște și în rugăciune, pentru toți cei care m-au rugat să-i pomenesc acolo. Intră maxim patru persoane pentru cele aproximativ 10 secunde, trecând prin încăperea îngerului spre mormânt, în fața lespedei care acoperă astăzi locul mormântului. Nimic din cele lumești nu pot să-ți ofere o astfel de trăire, parcă ieși din timp și ai pășit deja în „tinda raiului”. Te readuc la realitate cei rânduiți cu buna desfășurare a închinării, călugării greci, prin semnalul dublei bătăi în tocul ușii de la intrare, semn că mai sunt și alții care așteaptă să le faci loc, să se poată bucura și ei de acest mult râvnit loc de închinare.

Mai mult, „ne-am întâlnit” și cu Domnul Hristos la Sfânta Liturghie, la care ne-am putut împărtăși cu Trupul și Sângele Lui, în miez de noapte, într-o rânduială a Liturghiei săvârșită în greacă, în rusă și în română, la care un cor de măicuțe venite și ele din mănăstiri rusești, a înălțat cântare îngerească, slăvind pe Dumnezeu. (Să cânti „Hristos a Înviat” la locul Învierii îți dă certitudinea și tăria credinței tale. Și noi... nu am fost acolo în ziua de Paști. Încă nu am fost învredniciți de o așa trăire.)

De la noi de la parohie, de la biserica veche din Satu-lung de Jos, în anul 1973, lunile aprilie-mai, a călătorit la Locurile Sfinte familia Gorgos: Ioan și Tinca, oameni credincioși, de mare nădejde ai bisericii Sfinții Arhangheli și vrednici de pomenire (le fie țărâna ușoară și sufletele la Dumnezeu pe care L-au dorit încă din această viață). Domnul Gorgos a ținut un Jurnal de călătorie: „Jurnalul unei călătorii la Ierusalim”, foarte detaliat, din care doresc să împărtășesc și altora experiența lor, dar și mărturia lor cu privire la venirea Sfintei Lumini în ziua de Paști:

27 aprilie – Vinerea Mare.

„Ne-am sculat de dimineață să luăm parte la slujba Cea-surilor. La ora 13 mergem iarăși la biserică, se scoate Sfântul Epitaf, se așează în mijlocul bisericii și se împodobește cu flori, reprezentând înmormântarea Domnului. La ora 15 s-a terminat slujba. Acum mergem la camerele noastre să ne odihnim, (n.n. se aflau la Mănăstirea rusească a Înălțării, aproape de Cetatea Ierusalimului) ca să putem face față toată noaptea și a doua zi la Sfântul Mormânt. Plecăm seara la ora 19. După un sfert de oră ajungem la Biserica mare a Sfântului Mormânt. Biserica era arhiplină și cu mare greutate ne facem loc printre lume ca să ocupăm un loc cât mai aproape de Sfântul Mormânt. Toc-mai atunci erau în slujbă sirienii; după ei au trecut armenii, iar după aceea coptii, care au altarul în spatele Sfântului Mormânt. Urmează ortodocșii.

Poliția începe să facă ordine. Cu mare greutate se pot face culoarele să poată veni preoții cu patriarhul. Se aud venind în cântări; sunt 20 de preoți și 10 diaconi, printre ei îi zărim și pe

ai noștri: părintele Lucian și diaconul Stelian. În urmă trecea și patriarhul. Toți au trecut prin fața Sfântului Mormânt și l-au ocolit de trei ori. De aici se urcă la Golgota, 18 scări. După puțină slujbă la Epitaful cu Mântuitorul se vine cu el și-l așează pe Piatra Ungerii. Se face și aici slujbă. De aici vin cu toții la Sfântul Mormânt. Intră patriarhul cu Epitaful și-l așează pe Sfântul Mormânt, întruchipând înmormântarea Domnului. Acum începe Prohodul. Toți preoții, diaconii și seminariștii greci formează un cor de o frumusețe rară. La ora 23 se termină. Acum se sting toate candelile din Biserică. Sunt mii de candelile care ard de un an neîntrerupt. Biserica este plină până la refuz. Toți ortodocșii de nații diferite. O parte dintre ei pleacă acasă, ca a doua zi de dimineață să se întoarcă înapoi. Noi nu plecăm din biserică. Stăm mai departe pentru Sfânta Lumină, care vine Sâmbăta Mare prin minune supranaturală între orele 12 și 13. E un sacrificiu destul de mare pentru noi; de vineri seara până sâmbătă la orele 13 să stăm în biserică. Toate aceste osteneli le facem pentru Domnul care a răbdar pentru noi, să ne dea nouă Jertfa de mântuire și pildă de îndelungă răbdare.

28 aprilie – Sâmbăta Mare

Sâmbătă dimineața la ora 8 începe să vină lumea ca să ocupe un loc cât mai bun. Noi stăm foarte aproape de Capela Sfântului Mormânt, la circa 7 metri. Biserica se umple tot mai mult, mii de oameni care au venit de peste mări și țări și așteaptă Sfânta Lumină de la Cel ce este Lumina lumii. Poliția începe să facă ordine. Mai avem de așteptat câteva ore. Suntem istoviți de osteneală, de atâtea ore în biserică. Lumea vine mereu, aproape că nu se mai poate suporta atâtea înghesuială. Ne rugăm Lui Dumnezeu să ne întărească, să putem rezista până la urmă. Timpul trece foarte greu. În sfârșit e ora 11. Vin 6 diaconi și cădesc Sfântul Mormânt, ocolindu-l de trei ori. După ei vine un preot armean, un musulman, un polițist evreu și un preot grec. Intră în Capela Sfântului Mormânt și controlează să nu fie

nimic aprins. După ce ies afară sigilează ușile de la Sfântul Mormânt și rămân în fața ușilor. La ora 11,30 vine un sobor mare de preoți și Arhiereul Claudiu. Odată cu aceștia vine un grup de seminariști arabi ortodocși. Acești tineri fac mare gălăgie și agitație, strigând în limba lor să trimită Dumnezeu Sfânta Lumină. După ce ocolește Patriarhul cu preoții Sfântul Mormânt de trei ori și cădindu-l (tămâindu-l), Patriarhul rămâne în fața ușilor. Preotul armean, musulmanul și polițistul îl dezbracă de odăjdii și rămâne numai în stihar. Îl controlează bine să nu cumva să aibă ceva de aprins. După aceea se ia sigiliul de la uși și intră Patriarhul în Sfântul Mormânt. Pe lespede din Sfântul Mormânt este așezată vată. Patriarhul îngenunchează în fața Sfântului Mormânt și încep rugăciunile care trebuie făcute pentru Sfânta Lumină. În Biserică este agitație mare; sunt momente îngrozitoare, timpul trece foarte greu, suntem obosiți de atâtea ore de așteptare. Fiecare avem în mână câte un mănunchi de lumânări, câte 33 de bucăți, care reprezentau anii Mântuitorului. Patriarhul continuă rugăciunea. Arabii strigau în cor desperați: „trimite Doamne Sfânta Lumină!”. La orele 12,30 lumea este tot mai agitată, Sfânta Lumină nu a venit și minutele trec tot mai greu. Se face ora 13. Deodată izbucnește lumea într-un strigăt mare și plin de bucurie că văzuse Sfânta Lumină. Patriarhul este în fața ușilor cu două cupe pline cu vată aprinsă. Lumea aprinde lumânările. Într-un timp foarte scurt vedem o mare de foc în toată Biserica, ce cuprinde cel puțin 3-4 mii de oameni. Clopotele, toacele de lemn și de argint, care sunau așa de glăsuitoare și armonioase te transpuneau spre cel mai sublim ideal. Trăim cele mai frumoase momente din viața noastră. Cu mare greutate reușim să ieșim din acea mare mulțime de lume. Numai aici ne putem da seama cât de puternică și adevărată este credința noastră ortodoxă. Să-I mulțumim Lui Dumnezeu pentru minunea ce a făcut-o pentru noi, trimițându-ne Lumina Cerească. Luăm autobuzul și venim la mănăstirea noastră. Ne odihnim după masă, ca să putem face față la Slujba Învierii. La 12 noaptea ne trezește bătaia în toacă și ne pregătim să mergem la biserică la mănăstire unde suntem noi, pe Muntele Măslinilor. Slujba se face cu 3 preoți și cu Episcopul Antonie. După terminarea slujbei ne împărtășim și plecăm cu toții la masa de obște. Suntem ospătați cu tot felul de bunătăți, închinăm un pahar de vin și ne bucurăm cu toții de marele Praznic al Învierii Domnului.”

Iată mărturie peste veacuri pentru cei ce cred și pentru cei ce nu cred în Învieria Domnului, iar această minune a Sfinței Lumini este edificatoare pentru noi ortodocșii, căci numai la rugăciunea Patriarhului grec ortodox trimite Dumnezeu Lumina din cer, de care, de câțiva ani, ne bucurăm și noi românii prin purtarea de grijă a Patriarhului Daniel care se îngrijește să primim lumină din Lumina Învierii de la Sfântul Mormânt.

Fericiți cei ce n-au văzut și crezând vor vedea Lumina cea neînserată.

Pr. Raul Valer Șerban

REMEMBER PROF. NECULAI URSU

Pe câte ori străbat drumul spre Brașov și trec pe lângă Școala Gimnazială nr. 1 Baciulț, după amiaza, în vacanțe, uneori și sâmbăta, vedeam mașina d-lui director Ursu parcată în fața școlii, semn că își dedica mai tot timpul viața pentru școala ce o păstora. A fost, fără îndoială, cel mai longeviv în funcția de director.

Oare când l-am întâlnit pentru prima dată? Prin 198..., când eram student și solicitam aprobarea pentru a face practică pedagogică la domnia sa în școală. Oare

cum ne-am apropiat? Prin caldă sa omenie și dăruire colegială. Experiența îl îndreptăța să dea sfaturi, dar erau rostite simplu, părintește, cu sinceritate, din inimă. Cum a devenit unul dintre cei mai respectați dascăli săceleni? Prin neobosita activitate a domniei sale, ca excelent profesor de istorie și ca director dăruit trup și suflet funcției, zeci de ani.

A trecut deja un an de la trecerea sa prematură în eternitate și descoperim cât de săracă este viața fără un astfel de coleg... Și totuși, ce frumoasă e viața doar

cu reveria, cu amintirea frumoasă a unui om, a clipelor petrecute împreună, a discuțiilor și împărtășirii ideilor, gândurilor, aspirațiilor, împlinirilor.

Profesorul Neculai Ursu a fost un astfel de OM pentru toți cei care l-au cunoscut. Un om care, în mod clar, a lăsat celui de-alături sentimentul trăirii unei experiențe unice, irepetabile. Un om care știa că, în realitate, cel mai bun nu e viitorul, ci momentul trăit. Și a trăit intens fiecare moment, cu toată ființa sa, fără teama de epuizare sau ce va fi. Cu dragoste, bunătate, generozitate, inteligență, dedicație, multă muncă, pasiune, frumusețe...

Cum putea altfel să devină unul dintre cei mai cunoscuți, valoroși, recunoscuți, profesori săceleni?

Ce dreptate avea Jorge Luis Borges: „*Cu timpul îți dai seama că deși poți fi fericit cu prietenii tăi, într-o bună zi vei plînge după cei pe care i-ai lăsat să plece. Cu timpul îți dai seama că fiecare experiență trăită alături de fiecare ființă, nu se va mai repeta niciodată. Cu timpul îți dai seama că în realitate, cel mai bun nu va fi viitorul, ci momentul pe care-l trăiai exact în acel moment. Cu timpul vei vedea că, deși te simți fericit cu cei care-ți sînt împrejur, îți vor lipsi teribil cei care mai ieri erau cu tine și acum s-au dus și nu mai sînt...*”.

Domnule Profesor, Dumnezeu să vă dea ce-i mai bun din raiul său!

Nicolae Munteanu

• *Cultura*

**IULIA HAȘDEU
(1869 - 1888)**

Revista “Plaiuri Săcelene” notează, în Calendarul evenimentelor culturale naționale și internaționale, că, în data de 2 noiembrie 2014, s-au împlinit 145 de ani de la nașterea poetei Iulia Hașdeu.

Lunecând pe firul timpului, în plină legendă, constatăm că Iulia Hașdeu a fost o urmașă destoinică a neamului Hașdeilor, trăitor în Cristinești Hotinului din Basarabia. “Darul vieții” pentru Bogdan și Iulia a venit în ziua de 2 noiembrie 1869, botezată fiind de Ion Brătianu, șeful Partidului Liberal și prim-ministru între 1876-1888.

De educația copilei se ocupă cu precădere mama, care-i fixează un program de o rigoare ardelenescă, ea fiind din Roșia-Montana Abrudului, munții de aur ai Transilvaniei. Tânăra Iulia producea uimire prin înzestrarea intelectuală, mai târziu opera sa conturând imaginea talentului și sensibilității ei ieșite din comun: la doi ani cunoștea alfabetul, silabisea cuvintele scrise, memora poezii; la patru ani învăța nemțește și povestea basme istorice; la cinci ani recita ample poezii și reproducea poveștile tatălui; la șase ani își însușea deja manualele școlare ale ciclului primar; la opt ani, cu dispensă obținută de tatăl său, trecea examenele cumulate pentru clasele primare. Apoi, la zece ani, elaborează o temă-compoziție în limba engleză, “La curtea unui rege”, demonstrând că succesele sale nu se regăsesc în “meritele” tatălui, cum credeau unii, ci în ale sale. Învăță franceza, engleza, germana, greaca și latina și ia lecții particulare de pian, canto și desen.

La plecarea pentru studii, la colegiul Sevigue din Paris, primește recomandările tatălui său: “Să știi că, în lume, talentul nu înseamnă nimic fără caracter și trebuie să le cultivi pe amândouă. La o fată mai cu seamă, pe lângă talentul dezvoltat prin studiu, pe lângă caracterul tare și nobil, se mai cere manieră, manieră în care blândețea să fie unită cu demnitatea, iar modestia să nu degenereze în timiditate.”

Zilele trec. La colegiul parizian, Iulia înregistrează succese recunoscute de profesori. Se apropie bacalaureatul și ea se dăruiește cu freneză atât obiectelor cerute la examene, cât și unor înclinații artistice, care să-i modeleze personalitatea. La împlinirea vârstei de 16 ani, vârstă impusă de regulamentul școlar, se înscrie și este admisă pentru susținerea examenului de bacalaureat, care cuprindea probele: compoziție în franceză (unde face cea mai bună teză), temă scrisă în engleză, traducere din latină. Dar, obținerea diplomei de bacalaureat impunea și susținerea unor examene pentru partea științifică (cunoștințe de algebră și

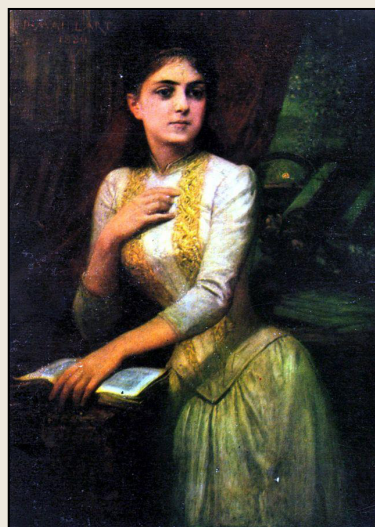
trigonometrie) și cea umanistă (studiarea operelor titanilor literaturii și filosofiei universale). La vârsta ei fragedă, Iulia se supune de bună-voie unui efort de instrucție dirijat sever de fermitatea mamei și de ambiția tatălui. Se trezește la orele patru, se așază la masa de lucru, alternând studiul individual cu orele de meditații sau cu lecțiile de desen și de canto, luând din nou lecții de filosofie și de matematici. În toată seria de examen, de 26 de elevi, n-au fost decât 2 fete, ambele admise, alături de alți 6 candidați.

Începând cu toamna anului 1866, Iulia începe frecventarea cursurilor de la Sorbona, optând pentru secția de filosofie a Facultății de litere, unde participă la trei sau patru cursuri pe zi. Pune ordine în notițele luate și citește din cele 36 de tratate în limbile latină, greacă, franceză și germană recomandate ca bibliografie. Continuă demonstrarea creșterii armonioase a aptitudinilor ei, bazate pe firea complexă, pe inteligența neobișnuită și pe marea putere de pătrundere. Învățată să-și privească destinul în față, ea nu se teme de vreo eventuală înfrângere, asumându-și toate riscurile.

Și totuși, în toamna anului 1883 apar primele semne de oboseală, agravate de o miopie progresivă. Între timp, iritarea căilor respiratorii devine cronică. Primul semn grav al bolii ce o va măcina apare spre sfârșitul anului 1886 - tuse seacă și izbucnire de sânge pe gură și pe nas. De sănătatea Iuliei se interesează profesorii, care-și legau mari speranțe de viitorul ei, dar ea își considera viitorul deja trasat, întrucât nu credea că are de trăit o viață, ci de împlinit un destin. E hotărâtă să continue cu obligațiile universitare și să nu cedeze bolii nemiloase. Dar aceasta își continuă cursul insidios, pregătind pe îndelete asaltul final. În tremurul vocii Iuliei se anunța deja sfârșietorul cântec de lebadă, era din ce în ce mai acaparată de boală, istovită și silită să-și recunoască înfrângerea. Nu se împotriva morții, în care vedea o formă de continuare a vieții și și-a trăit lucid agonia, nevrând să moară ca o “Damă cu camelii”.

Vegheată de părinții consternați, Iulia se stinge din viață în ziua de 17 septembrie 1888. Nu se poate descrie jalea care a însoțit înhumarea rămășițelor pământești, la cimitirul Șerban Vodă, ale acestui copil-minune, apreciat și iubit de toți, dispărut în plină ascensiune, când steaua sa strălucea cel mai puternic. La vocile îndurerate din țară s-au adăugat cele ale profesorilor din Paris.

Cu excepția câtorva poeme apărute în timpul vieții, dar fără voia autorului, opera Iuliei Hașdeu este postumă. Bogdan Petriceicu Hașdeu se ocupă, în fapt, de postumitatea literară (și nu numai) a unicei sale fiice. Poate fi considerată o poetă română de

expresie franceză pentru că cele mai multe texte le-a redactat în limba franceză. A scris preponderent poezie, dar și piese de teatru, povești și povestiri. A ținut și un jurnal, iar bogata corespondență cu tatăl ei, rămas la București, denotă un fin intelectual, o conștiință a epocii sale, precum și o scriitoare cu talent. Primul ei volum de poezii, *Bourgeois d'Avril*, scris în 1887, apare doi ani mai târziu, sub pseudonimul *Camille Armand* în volumul *Œuvres posthumes*.

Un prim semn de devoțiune al tatălui a fost templul-mormânt de la cimitirul Șerban Vodă, adus în forma cunoscută în anul 1890 de sculptorul Stork. Impresionează profund inscripția ce te întâmpină în planul subpământean:

“Trecători, priviți deasupra.

Cugetători, cugetați înăuntru,

Moartea dă viață.”

Deasupra este figurat compasul, simbol al armoniei prestabilite a Universului, al măsurii tuturor lucrurilor, el simbolizând spiritul și cerul.

Iulia devenise acum o parte integrantă a tatălui său, cea

mai bună confidentă și sfătuitoare în toate ocaziile. Materializarea spiritului ei avea nevoie de un adăpost al rătăcirilor nocturne ale tatălui și acest adăpost s-a concretizat prin construirea castelului de la Câmpina, realizat ca urmare a comunicării spiritiste între cei doi. Aici se întâlnește și participarea marelui pictor Nicolae Grigorescu, care se regăsește în două tablouri: “Visul lui Hașdeu”, care ilustrează plastic noaptea morții Iuliei, reprezentată alături de tatăl ei, în timp ce îngerii înaripați o ridică la cer, și “Ochiul lui Dumnezeu”, care veghează enigmatic și iertător parcă asupra lumii. Ambele lucrări sunt frumos sintetizate în versurile:

“Cu ce naturii i-am greșit

N-am să desleg,

Pedeapsa ei n-am deslușit

Și n-o-nțeleg.”

Prin munca ei modestă, Iulia Hașdeu lasă poporului român comori de cultură impresionante și pentru zilele noastre.

Ec. Dumitru Voinea

ISUSE ÎMPĂRATE, IARTĂ GREȘELI ȘI PĂCATE ...

Când aflaseră că sunt trecuți pe lista chiaburilor, Ferko și Imre știau de-acum că îi paște închisoarea sau, în cel mai bun caz, deportarea în Bărăgan. Cei doi ceangăi din Săcele adunaseră o avere frumușică dar nu din pământul arabil și nici din carul mortuar, cel cu care duceau morții la groapă. Și el și Imre erau muncitori specializați în operațiuni de manevrare a buștenilor cu țapina. De acolo au strâns ei avuție suficientă ca să fie rânduiți pe lista proscrisilor. Au umblat, s-au zbatut și până la urmă au reușit să fie șterși de pe lista aducătoare de nenorociri. An de an, sărbătoare de sărbătoare și mai ales de ziua lui Jean, Ferko și-aducea aminte de năpasta care s-a abătut asupra familiei Caloinescu după ce a intervenit pe lângă Onuș să-l scape pe el și pe Imre de deportare.

Ferko era chinuit de remușcări, iar sentimentul de responsabilitate morală era însoțit de multe ori de o greutate în coșul pieptului. Muștrările de conștiință îi măcinau sufletul și voia cu tot dinadinsul, din toată ființa lui să se liniștească. Știa că numai o destăinuire în fața lui Jean, colegul de școală primară și prietenul lui, îl poate salva de zbuciumul sufletesc care-l chinuia.

Demersul lor pe lângă Onuș i-a scos din amenințarea închisorii sau a deportării, dar i-a năpăstuit pe alți nevinovați și asta Ferko o știa.

Cât timp au fost comuniștii la cârmă, i-a fost frică să vorbească despre unele evenimente cu potențial primejdios care au avut loc atunci. Cine știe, își zicea Ferko, dacă ăștia încep să scormonească trecutul și mai dau peste cine știe ce întâmplări inacceptabile ideologiei sau neconvenabile bolșevicului cocoțat pe „scaun”, se vor ivi alte belele, alte încurcături cu țărăboi. Pe vremea aceea, bolșevicii de la noi aveau o filozofie perversă. Mai bine, ziceau ei, zece nevinovați în închisoare decât un condamnat scăpat.

- Am aflat despre unul Enache din Cernatu și de băiatul lui Balint, comerciantul din centru satului, că fuseseră băgați și ei în „lotul” de osândiți. Jeane, știi ceva despre ei?

- Nicu Enache, frate după mamă cu frații Cursaru, era cernățean, locuia pe la Troița din Anin. Lucra ca muncitor la Steagul Roșu. I-au înscenat un furt la locul de muncă. La ieșirea din atelier i-au strecurat în haină un briceag, iar la ieșirea din fabrică, la poartă, a fost percheziționat. A fost arestat și condamnat la 7 ani de temniță. De-acolo nu s-a mai întors. De Balint știu că era student și că la o petrecere cu colegii lui, la Mamaia, a avut o altercație cu unul dintre ei.

- Jeane, m-au chinuit gândurile și muștrările de conștiință mai bine de cincizeci de ani. La drept vorbind, eu, atunci, am vrut să-mi apăr pielea, să scap și să-l scap și pe Imre de deportare sau de închisoare, nicidecum să vă fac rău, ție și lui Radu. Am fost colegi în clasele primare, suntem din același sat, am copilărit împreună, te rog să mă crezi că îți spun numai și numai adevărul. Uite cum s-au petrecut faptele: Pentru pământul pe care l-am avut eu și Imre lângă satul Turcheș am fost declarați chiaburi. Ce ar fi urmat? Închisoare și confiscarea averii sau deportarea noastră în Bărăgan. N-am știut ce să fac. Am ajuns la Onuș, secretara de partid din Săcele. Am avut o convorbire de o jumătate de oră la ea acasă, între patru ochi, și i-am cerut sfatul. I-am promis jumătate din averea mea și din cea a lui Imre. Promisiunea a „înmuiat-o”. În timp ce se plimba prin fața ferestrelor gândea cu voce tare:

„Ce să fac? Ce să fac?...am raportat.. regionala de partid.. doi chiaburi. Numai doi..... Fără nume. Pot să trec orice nume ..... Alt nume, alte nume, alte nume. Caloinescu ... Turcheș cu vila....Teohari Georgescu și familia lui Radu din Cernatu” Și-apoi tare către mine:

- Am găsit două familii în locul vostru, familia Caloinescu din Turcheș și familia lui Radu din Cernatu și cu un zâmbet reținut care trăda pe fața ei gânduri condamnable, perverse, a continuat satisfăcută: În lot voi mai baga doi și astfel cei de la regională vor fi mulțumiți că am înțeles lupta de clasă, că sunt vigilenți și că nu ne scapă nici un reacționar. Îl mai bag în „lot” și pe Enache, ăla din Cernatu. Asta ca să-l învățăm minte cum trebuie să uite „Deșteaptă-te române” pe care îl cânta fără frică după ce se bătea cu ceangăii. I-am făcut-o, știe el cum. Am să-l raportez și pe Korci Balint pentru că este ungar și să nu se interpreteze că lotul raportat nu păstrează componența etnică. Numai români, nu dă bine. Să fie și un ungar. Și așa pe ăsta o să-l elibereze curând pentru că n-a încălcat prea grav morala proletară.

La liturghia din Duminica Paștilor erau prezenți toți turcheșenii, cu mic, cu mare. Se adunaseră în fața bisericii tinerii sub pretextul că în biserică nu mai era loc.

Era cald, era multă lumină și o briză ușoară se strecura printre pomii care îmbrăcaseră o hlamidă albă. Era primăvară. Întâmplări, glume, râsete îi înveseleau pe toți și asta până când u-nuia i-a venit ideea sărbătoririi lui Ion Lupescu, proaspăt avansat la gradul de sublocotenent. Îmbrăcat în haine militare, înalt, arătos cum era, dădea o notă de distincție și atrăgea atenția. De fapt toți din familia Lupeștilor și a Caloineștilor, rude foarte apropiate, erau

de statură înaltă, calmi, senini la față, înțelegători, muncitori. Ion Caloinescu zis și Nelu, student la Academia Comercială din Brașov, avea un ușor zâmbet care trăda modestia, bunătatea, blândețea, îngăduința și care dădea în vileag omul cu gusturi și purtări alese.

- Să mergem la Dâmbul Morii, pe Timiș, să-l sărbătorim pe proaspătul ofițer, a grăit o voce aprobativă.

- Știți voi care au fost cele mai frumoase cuvintele din istoria românilor? i-a întrebat Ion Lupescu. Nu? Apoi vă spun eu. Pe Câmpia Libertății de la Blaj, Avram Iancu i-a atenționat pe Moți:

- Gata băieți!?

- Gata!!, au răspuns Moții.

- Apoi, no hai!!! le-a poruncit Iancu.

- Blajul, Blajul nostru!! Blajul unde „a răsărit soarele românilor”, soarele românilor, s-a auzit din grupul de tineri o voce imperativă care i-a emoționat și i-a pus în „mișcare” pe toți.

- Și Câmpia, Câmpia lui Iancu este libertatea noastră! a intervenit altul mai mobilizator, mai convingător. Aclamații și aplauze frenetice i-au cuprins pe toți tinerii. Manifestarea entuziastă, aprobativă nu se mai termina.

- Și Tebea este sufletul nostru! Gorunul, Gorunul nostru, a strigat unul mai hotărât

- Și Zarandul! Zarandul! a strigat altul, apoi doi, apoi mai mulți

- Zaaaaaandul !Zaaaaaandul !

După ce însuflețirea s-a potolit, Tiberiu Maior suit pe o bancă a ridicat mâna cerând cuvântul:

- Măi neînfricaților, știți voi care vor fi cele mai frumoase cuvinte pe care le voi spune eu acum? Nu? Nu știți? Ascultați!! Pe cai și la plai! Pe cai și toată lumea la Dâmbul Morii.

Se îngâna ziua cu noaptea când unul din grupul turcheșenilor, care s-au bucurat de o după-amiază liniștită, caldă și însoțită de Paști, s-a hotărât să sune „stingerea”.

- Bărbaților, și-acum acasă! Numai de cât se întunecă.

Spre Dârste au trecut prin fața vilei Anei Pauker și a lui Teohari Georgescu. În fața porții un militar înarmat până-n dinți păzea vilele potențailor bolșevici de curând importați. Cu fruntea sus, cu pieptul scos, în poziție de drepti, se observa din toată ținuta santinellei importanța actului pe care-l îndeplinea.

- Hei, soldat! s-a trezit unul din grupul de tineri să-ntrebe santinela. Tu nu știi să saluți atunci când trece un proaspăt sublocotenent prin fața ta?

Santinela de curând instruită cu ideologia lichidării dușmanului de clasă, cu importanța cunoașterii pericolelor care pândesc noua orânduire bolșevică autohtonă și cu metodele de luptă împotriva agresivității reacțiunii, și-a scos arma din bandulieră, a tras două focuri de armă în aer, apoi a îndreptat-o spre grup. O stare de panică a cuprins grupul de tineri care au grăbit pasul. Corpul de gardă ieșit în fața porții i-a văzut pe tineri la câteva sute de metri că se îndreptau spre sat și cu toate acestea au deschis focul cu câteva lovituri de pușcă. „Străjerii” vilelor elitei bolșevice, vreo șapte la număr, intraseră într-o stare de confuzie nocivă și de agresivitate abuzivă.

- I-ai adus pe toți? I-a întrebat pe sergent șeful postului de miliție din Turcheș.

- Da!!

- Ce le-ai spus?

- Că sunt convocați pentru a da o mică explicație despre cum s-au petrecut faptele ieri, în fața vilei tovarășului Teohari Georgescu.

- A venit duba?

- Este în curte!!

- Urcă-i! Vezi să nu-ți scape vreunul!!

- Doamnă Caloinescu, ați fost la Brașov?

- Radule, de-acolo vin. Am fost la un procuror pe care-l cheamă Beliu. Mi-a zis că este din Cernatu.

- Câți ani are?

- Cam de etatea ta.

- Îl știu. Mi-a fost coleg la școala primară dar a rămas repetent în clasa a treia. În '47 s-a înscris în Partidul Comunist. Ziceți că a ajuns procuror militar?

- Mi-a spus că tot lotul a fost internat în lagărul de la Pitești și după ce vor fi reeducați le vor da drumul.

După câțiva ani Radu a aflat că familia lui Jean a fost deportată lângă Covasna. De ce? Pământ n-au avut, pădure așisderea. Aveau o casă de om la locul lui, iar tatăl Caloinesților era muncitor la I.A.R.

Onuș s-a „năpustit” asupra noastră pentru că propaganda bolșevică i-a băgat în cap ideea construirii unei lumi noi la care ea a vrut să fie partașă și la care a mai adăugat din târbița ei, în subsidiar, și intențiile șovin-revanșarde pitite sub sloganul luptei de clasă.

- Jeane, când s-a potolit năpasta, știu că te-ai așezat la casa ta, știu că ți-ai dat examenele și ai ajuns chirurg la Spitalul de Urgență din București. Cum ți-a venit să te angajezi într-o așa de riscantă, traumatizantă, stresantă unitate medicală de „foc”? Într-o asemenea secție nu există pardon, nu există timp de odihnă, nu există amânare, este o unitate medicală fără de răgaz, este o unitate unde creierul și mâna nu au voie să „derapeze”.

- Așa am crezut eu că mă voi împlini și n-am greșit. Auzi Radule, ce mi s-a întâmplat. Într-o după-amiază am primit în urgență un accidentat. Evenimentul rutier a avut loc la Buftea. Numai șoferul a fost vătămat rău. I-a intrat volanul în abdomen. A trebuit să-i scot splina care era ferfeniță, să-i cos ficatul, să cos diafragma și stomacul. A fost de lucru, nu jucărie. Ceilalți nu necesitau intervenție chirurgicală. Soția accidentatului prezenta o luxație a umărului. Înainte de a intra în operație i-am redus-o. Sigur că m-am prezentat cine sunt și ce urmează să fac. Soția celui pe care trebuia să-l operez, cea cu luxația, atunci când m-am prezentat și când le-am spus ce trebuie să fac, riscurile și șansele de supraviețuire, s-a făcut palidă, un tremur i-a cuprins tot trupul, a început să se bâlbâie și a pus capul în pământ. Pe moment am crezut că leșină. N-am plecat până nu m-am asigurat că totu-i o reacție vegetativă provocată de anunțul meu și am chemat un medic secundar care să o monitorizeze. Când operatul s-a trezit am fost lângă el. L-am liniștit. I-am spus că totul este în regulă.

- Să-i spuneți și soției, m-a rugat el. Sigur că stau ca pe jar în sala de așteptare.

- Cum se numește?

- Onuș. Onuș.

Onuș, Onuș, încercam eu să mi-aduc aminte, ce-i cu numele acesta.

- De unde sunteți?

- Din Săcele.

Acum știu, mi-am zis. Acesta-i soțul lui Onuș, cea cu deportarea familiei mele, cea cu Piteștiul fratelui meu și cea cu pribegia mea. Am căutat-o în sala de așteptare dar nu mai era. I-am întrebat rudele care mi-au spus că și-a revenit și stă undeva prin parc ca să se liniștească.

- V-a lăsat o scrisoare. Asta-i.

Am deschis-o. Un scris greu lizibil, cu litere incomplet și neglijent formate și fără să păstreze direcția, nota în câteva fraze mulțumirile ei pentru ce am făcut pentru ea și pentru soțul ei terminând cam așa: Știu prostiile pe care le-am făcut și regret. Este târziu. Vă rog să mă iertați. Știu că v-am produs mari necazuri.

- Auzi Jeane, ce mi s-a întâmplat și mie. Într-o după-masă mohorâtă, pe o ploaie mărunță, mocănească, sora mea se grăbea să ajungă repede acasă. A văzut-o pe Onuș care stătea nemișcată și se ținea de un gard. Răsufla greu, avea buzele vinete și nu putea

să pășească. S-a dus la ea și i-a ținut umbrela deasupra capului ca să n-o mai ude ploaia, a prins-o de braț și i-a spus: Onuș ești bolnavă. Ține-te bine de mine. Te duc acasă. Să chem urgent un doctor și să alerg după medicamente.

Cu o vorbă care a pornit greu, încet, lipsită de suptele, după ce a prins-o pe sora mea de mijloc și s-a ținut strâns de ea, i-a spus: Vă rog să mă iertați pentru toate necazurile pe care vi le-am pricinuit. Am fost o ticăloasă.

- Lasă asta acum, Onuș, hai să vedem cum putem să te ajutăm.

- Ba nu, doamna Felicia (acum era doamnă). Sunt în fața morții și vreau să vă cer iertare. Nu vreau să merg dincolo cu sufletul încărcat de ticăloșie.

Cred că această ultimă poveste cu Onuș a fost postfața șirului de întâmplări neplăcute, abuzive, complicate și revoltătoare.

- Măi Jeane! După tot ce ne-a făcut bolșevica asta, înlănțuirea ei pe toată viața ar fi fost o răsplată blândă. Poate că altfel gândim acum după ce „vijelia” a trecut. Am scris undeva că „timpul potolește furia, estompează supărarea, o face mai ușoară, mai lipsită de importanță și oblojește rănilor. Adevărul mărturisit suprimă supărarea și ranchiuna victimei și ușurează remușcările negânditului”.

Cu Viorel, consăteanul tău, cel care i-a cerut santinelei de la vila Anei Pauker să salute ofițerul a trebuit să muncesc mult

ca să-i curm starea de depresie. De câte ori venea la control, își dădea jos haina, încet, cu măsură și se așeza pe scaunșovăitor, cu mișcări domoale. Punea ochii în pământ și aștepta să se instaleze acea liniște apăsătoare, chiar amenințătoare. Într-un târziu începea să recite cu glas potolit dar rugător, din Radu Gyr:

“O Isuse împărate/ Iartă greșeli și păcate/ Vin de-nchizi ușor/ Rănilor ce dor/ Visul ni-l descuie/ Noi Te-om aștepta / Căci pe crucea Ta/ Stăm bătăuți în cuie.”

Se așternea între noi din nou o tăcere și un răgaz de câteva minute. Lacrima care-i apărea în colțul ochilor le dădea o strălucire deosebită, nefirească provocată de suferința morală, de mâhnire, de întristare. În final termina stihul numai cu ultimele două versuri: “Cei din închisori/ Te așteaptă-n zori/ Să le-aduci lumină.” După asta tânjea el - lumină în sufletul lui. Într-un târziu își scotea batista din buzunar și își tampona ușor ochii. În timp ce-l priveam, îmi veneau în minte Nicolski, Turcanu, vila Anei Pauker și Onuș, soru-mea cu geamantanul făcut și cu fetița în brațe așteptând deportarea, pribegia ta, deportarea voastră, băieții cu Blajul și Zarandul, și-mi ziceam în gând:

“Dumnezeul meu și al tuturor, iartă greșeli și păcate/ Vin de-nchizi ușor/ Rănilor ce dor.”

Dr. Onoriu Corfariu, Tg. Mureș

N.R. Nuvela va face parte din volumul „Nu puneți cătușe adevărului”, în curs de apariție

DARIE MAGHERU, UN SOLITAR NEMURITOR AL PROZEI CONTEMPORANE

Dacă la început de an 2014 semnalăm apariția primul volum antologic, cel de poezie, în toamnă seriozitatea editurii clujeane Eikon a permis publicarea celui de-al doilea volum care conține proza autorului săcelean Darie Magheru.

Salonul literar din Turcheș, de la casa memorială, este un exemplu de dăruire sufletească neobosită a sorei scriitorului, d-na Olga Lascu, fără de care Darie n-ar fi avut aceeași recunoaștere și cunoaștere literară postumă. Aici a fost găzduită manifestarea omagială prilejuită de publicarea volumului, cum de altfel aici o dată pe lună iubitorii de Darie se întâlnesc pentru a-i elogia personalitatea artistică remarcantă. Ediția este îngrijită de prof.dr. Mihaela Malea Stroie, unul din puținii cunoscători exhaustivi ai operei lui Darie Magheru.

Primul text narativ, romanul „**nemuritorul în solitudine și durerea**”, sugerează alegoric condiția de încarcerat a artistului într-o societate limitată. Scris în deceniul al șaptelea al secolului XX, romanul este o radiografie existențială a sistemului comunist totalitar. Condiția personajului central, Antimir, este izbitor de asemănătoare cu cea a lui K. din celebrul roman „Procesul”. Dacă la Kafka, K. era tîrît într-un proces fără nici o motivație, în romanul „nemuritorul...” Antimir trăiește angoasa unei inculpări absurde. El trebuie să admită, pentru a scăpa de carceră, existența celui de-al patrulea perete. „*recunoști - și basta. ai mamă! ai pîine! ai fică! ai șireturi!*”. Dar, ca-ntr-un labirint ideatic, a accepta existența celui de-al patrulea perete e sinonim cu a închide un patruleter perfect. Înseamnă a admite existența unui univers concentraționar. E o problemă existențială insurmontabilă, mai ales că motivul celui de-al patrulea perete este reiterat obsesiv în conștiința personajului. El sapă o groapă (tot patruleter fără latura-capac), iar peretele devine gardul cimitirului. Se face astfel o translație spre lumea liberă de dincolo, căci în partea a treia cititorul înțelege că Antimir este dezgropat pentru a doua oară și nu s-a schimbat („...era-după atîția ani- tot cu pigmentul său ciudat alb-albastru”), ca și cum ar fi trăit închis în carcera mormîntu-

lui damnat să găsească soluția salvatoare postmortem. Dar nu este un spirit ce bîntuie cimitirul, ci o stare a conștiinței ce nu-și poate găsi liniștea existențială într-o lume a absurdului. Finalul este închis prin soluția pesimistă.

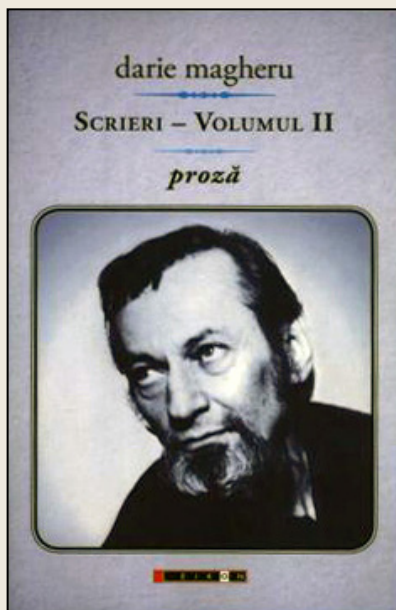
„...și a treia oară nu l-au mai dezgropat, că era tot degeaba...!”

„**cărămida cu mîner**” incită prin titlul nonconformist. Considerat de autor însuși un „*antineoroman*”, romanul lui Darie Magheru trimite implicit și explicit spre proza dadaistă, suprarealistă și absurdă din preajma Primului Război Mondial, spre literatura franceză a Noului Roman (Alain Robbe-Grillet, Nathalie Sarraute) sau irlandeză James Joyce în ultima sa scriere ermetică „Veghea lui Finneghan”. Propozițiile sincope, inutilitatea gramaticii, a logicii, clișee de dicteu automat, eliberarea exprimării de sub tirania rațiunii, amestecul hazardului, inserția visului defulatoriu sînt mijloace specifice pe care le regăsim eminamente în această proză sui-generis.

Textul lui Magheru este o încercare de a închide într-un așa zis roman idei zigate de trăiri existențiale confuze, aidoma unor vise amestecate. Ca și cum prin refulare starea de conștiință sedimentează informații nesemnificative pe care ulterior, prin defulare, le montează caleidoscopic în cioburi de imagini după metoda postmodernistă *tel quel*. Doar că epicul, analiza psihologică sau logica structurală sînt abandonate voit. Pare un puzzle labirintic în care nu se poate configura o imagine de ansamblu, oricîte variante ar încerca cititorul. E un ermetism specific universului magherian, din care nu se desprinde nimic fără voia autorului. Este o „filosofie a haosului” cum ar fi spus Nietzsche, concepînd haosul ca o lipsă a ordinii și a armoniei. Metaficțiunea specifică postmodernismului încearcă să convingă fără să explice, doar prin jocul cuvintelor, al exprimării sau al scrierii. Dar, așa cum avertiza editorul și scriitorul brașovean Daniel Drăgan la ediția princeps a primului roman, „cititorul dornic de o lectură facilă este sfătuit să nu cumpere această carte”. Și se poate adăuga în maniera parodică a lui Darie „...nici s-o citească”.

Pesonajele din „cărămida cu mîner” apar și dispar ca fantezmele unui vis alambicat din care nu mai ții minte nimic dimineața. Dintr-o multitudine de nume episodice se desprind totuși câteva care se repetă sau sînt accentuate: grigore grigore, inspectorul ignat ce, o bătrînă care găsește un mort pe o pajiște, un crescător de porci pe nume ciorofleacă împreună cu porcul său numit richelieu, un oarecare fan beșleagă ce cade de pe scaun etc. În aparență inspectorul ignat anchetează moartea suspectă a lui state broajbă, în fapt se constată în final moartea („încă la beție”) chiar a fostului ofițer de poliție ignat ce. Ceea ce dinamitează mai abtitor structura prozei, ca în „Pîlnia și Stamate” a lui Urmuz. În manieră nihilistă totul este ortografiat cu literă mică (idee la care Darie Magheru ținea foarte mult, chiar propriul nume îl scria la fel) într-o avalanșă incontrollabilă de întîmplări banale sau ciudate fără nici o legătură temeinică

între ele. Se sugerează astfel plafonarea, banalitatea individului închis într-un sistem și neantizarea într-o lume bolnavă de pseudovalori. Ca atare nu există un subiect, un fir epic, iar așa zisele personaje sînt apariții schematice, marionete dezarticulate și abandonate subit. La fel ca ideile.

„în privința felului cum și-a sfîrșit el ignat ce! noaptea crimei – o amnezie gri i se instaurase între emisferele cerebrale, presînd amnezia! cu coatele și genunchii în ele, și în jos spre bulb, cam de pe la două dimineața ca de obicei!”

Cele două romane din volumul al II-lea sînt proze experimentale insolite pentru deceniul al șaptelea, plină perioadă comunistă, fără predecesori și fără urmași.

Cristian Munteanu,
student Filologie

Recenzie – Reeditarea primului ghid turistic în limba română

CĂLĂUZ AL STREINULUI PRIN BRAȘOV ȘI PRIN REGIUNEA DIMPREJUR - 1891

În anul 1888, pentru prima oară în istoria Brașovului, cele trei etnii conlocuitoare, română, germană și maghiară, erau în proporții egale - 30%. Trei ani mai târziu, primăria Brașovului tipărea un ghid turistic în toate cele trei limbi ale populației Brașovului. Până în acel an au mai fost scoase mici ghiduri dedicate "loisir-ului", dar acestea fuseseră tipărite fie în limba germană, fie în limba maghiară. De data aceasta, autoritățile brașovene, în urma schimbărilor demografice, dar și a realităților economice (Brașovul era cel mai important centru economic al Imperiului Austro-Ungar de la granița cu România), tipăresc acest ghid în toate limbile importante ale regiunii.

Un lucru extrem de important trebuie remarcat încă de la început, și anume faptul că Brașovul avea încă din secolul al XIX-lea, în cadrul primăriei, un birou dedicat turiștilor, numit "comitet oficial de informație pentru streini". Acest "comitet pentru streini" a alcătuit un ghid, care poate fi oricând un exemplu chiar și astăzi. Ghidul cuprinde informații despre mijloacele de transport (între care găsim și tramvaiul spre Săcele), despre hoteluri, cafenele, taverne de bere și vin, serviciul sanitar, despre autoritățile publice, biserici, instituții de învățământ, muzică, teatru, colecții. În partea a doua sunt informații privitoare la locurile de petrecere a timpului liber din Brașov, împrejurimi și băile termale din apropierea orașului. În această parte găsim și o descriere interesantă a Săcelului, pe care o redăm integral mai jos.

"Săcelele

Acesta este numele colectiv al unei aglomerațiuni de 7 sate locuite de români și de așa-numiții ciangăi, populație de rasă maghiară. Confesiunea lor este cea evanghelică-luterană, portul le seamănă mult cu cel al românilor. Dintre aceste 7 sate, următoarele 4: Bacifalu, Turcheșul, Cernatul și Satulung (laolaltă 14.164 de locuitori), care zac la poalele

muntei Highiș, ce se află dinaintea Pietrii Mari, formează un lanț neîntrerupt. În Satulung se află o școală de sculptură în lemn întreținută de stat. Lucrările acestei școli merită toată considerația. Aceste comune oferă un deosebit interes pentru turistul amator de studii etnografice. Populația Săcelului, atât cea română, cât și cea maghiară, se ocupă într-un mod serios cu industria de casă, care pare a fi într-o stare destul de prosperă față de greutățile împrejurări economice în care se află populația acestui ținut din cauza funestului război vamal ce bântuie deja de atîta timp cele două state vecine. Celelalte 3 sate ale Săcelului: Tărlungenii, Purcărenii și Zizinul, se află mai departe de cele 4 de mai înainte și sunt mai mult sau mai puțin despărțite și între sîne.

Mai însemnat dintre acestea din urmă este numai Zizinul (1325 de locuitori români și ciangăi, și 2 ore depărtare de Brașov, cu trăsura), deoarece pe teritoriul lui izvorăsc 3 izvoare de apă minerală, care pot fi întrebuințate atât pentru cură, cât și pentru băi. Izvoarele sunt proprietatea orașului Brașov, și se numesc: Izvorul lui Ferdinand; Izvorul lui Ludovic și Izvorul lui Francisc. Apa acestor izvoare s-a arătat până acum ca avînd o mare putere vindecătoare cu de-

osebire la boli de femei și de copii. Oaspeții care cercetează de ani încoace băile de la Zizin sunt cei mai mulți din România și câțiva puțini din Brașov. Tonul ce domnește în aceste băi fiind lipsit de orice pretenții, permite oaspeților ce vin aici pentru a-și restabili sănătatea zdruncinată a duce o viață foarte liniștită și la adăpost de cătușele unei etichete pretențioase."

Ultima parte a ghidului conține o colecție impresionantă de fotografie realizată de doi din cei mai importanți fotografi ai epocii: Leopold Adler și Carl Muschalek. Remarcabil este faptul că ultimele 30 de pagini ale ghidului conțin peste o sută de reclame extrem de diverse.

Ghidul este realmente o carte încântătoare. Este în

același timp o carte istorică, care realizează o frescă foarte reală a regiunii Brașovului de la sfârșitul secolului al XIX-lea; este o carte ușor de citit și extrem de interesantă, scrisă într-o limbă deloc pretențioasă, dar în același timp foarte firească și prietenoasă cu cititorul; este o carte model pentru multe ghiduri turistice tipărite astăzi care excelează printr-o limbă română seacă și forțată și prin lipsă de profesionalism în editarea lor; este o carte document care ne descoperă că viața românilor în imperiul austro-ungar (cel puțin a unora dintre ei și într-o anumită perioadă) nu era deloc așa

de grea și chinuită după cum o prezintă o bună parte din manualele de istorie; este o carte de citit și de păstrat în bibliotecă de orice locuitor al Țării Bârsei.

”Călăuz al Streinului” din 1891 a fost reeditată ca supliment al revistei de istorie ASTRA, având coeditori pe istoricul Nicolae Pepene și pe Bogdan Popovici. Ghidul costă doar 10 lei și poate fi procurat de la Biblioteca Județeană Brașov și de la Muzeul de Etnografie Brașov.

Mădălin Iacob

POVESTEA TRADUCERILOR POEZIEI EMINESCIENE ÎN LIMBILE LUMII

Tema aceasta pare să reprezinte totuși, o preocupare de actualitate. În plus, se și pretează destul de bine la a fi preluată într-un discurs festiv omagial ca cel organizat în data de 15 ianuarie 2015, chiar în fața bustului lui Mihai Eminescu, pe alea din Parcul Electroprecizia. Subiectul este de actualitate din cel puțin două motive logice și conjuncturale: primul – traducerea din Eminescu se constituie în activități recurente, mereu aflate în desfășurare, fapt ce presupune apariția de informații inedite an de an; al doilea – într-o lume mare, unită, ca cea în care am pășit și noi românii de ceva ani, resimțim (încă!) nevoia să verificăm valorile intrinseci ființei noastre prin oglindirea lor în conștiințele restului lumii, iar traducerea, prin cantitatea, frecvența și mai ales calitatea lor pot asigura suportul necesar verificării receptivității noastre și a lui Eminescu în acest context.

Apoi, când această minunată zi de 15 ianuarie vine să ne cuprindă în ea pentru bucurie, producând una dintre cele mai deosebite emulații de sentimente pe care *românul viu* o are de trăit și o trăiește în decurgerea fiecărui an, putem veni legitim cu un discurs prin care să urmărim evoluția acestei munci titanice și riscante totodată, privind construirea de *ulițe/punți (nu autostrăzi [sic!])* – că ele par a ne rămâne utopice într-un etern..., cu începere dinspre *străini* și sosirea în chiar sufletul nostru. Într-o zi ca aceasta vrem să cochetăm și cu sentimentul de mândrie și să-i contaminăm cu acesta și pe cei din jurul nostru, care *nu au cu ce să se mândrească aici*. Urmărind desfășurarea de eforturi în timp și spațiu pentru traducerea Poetului, vei simți cum acest sentiment – mândria, într-o autenticitate deplină – te umple. Unii dintre noi, ne identificăm așa de substanțial cu Eminescu încât simțim că cei care îi citesc creația în limbile lor materne, ne privesc și ne citesc de fapt pe noi. Așa că trăim o mândrie plăcută și reconfortantă!

Începuturile, privind traducerea creației eminesciene în limbile lumii, se întreprind din chiar timpul vieții sale. În anul 1881 va apărea în Leipzig antologia *Rumänische Dichtungen (Poeme românești)*, alcătuită de Carmen Sylva și tradusă în limba germană de către Mite Kremnitz. Aceasta din urmă era mereu în anturajul reginei Elisabeta și totodată deseori prezentă la întrunirile Junimii. Iar aici Eminescu prea strălucea pentru a nu-și fi putut *cuceri* paginile-i dedicate în antologia amintită. 21 a fost numărul primelor poeme eminesciene traduse în limba germană de Mite Kremnitz și publicate în antologia *Rumänische Dichtungen*. Aceeași efervescentă doamnă de cultură, născută germană dar metamorfozată ființial în româncă, cu *dor de acasă* mistuitor¹, va traduce și capodopera *Luceafărul* în anul 1883, la puțin timp după prima apariție a acestui poem din *Almanahul României June din Vi-ena*.

Tot privind începuturile, pentru o urmărire cât de cât

cronologică a principalelor borne marcatoare în istoria traducerilor din Eminescu, găsim în anul 1885 pare-se prima traducere a unei poezii eminesciene în limba maghiară: *Atât de fragedă*, tălmăcitorul era József Sándor.² Apoi, la scurt timp după plecarea fizică a lui Eminescu din 1889, au început să apară abordări curajoase atât în maghiară și germană cât și în alte limbi: în maghiară, românul maramureșean Laurențiu Bran publică în colaborare cu Károly Révay antologia *Román költőköl (Din poezii români)* în anul 1909, fiind conținute și poezii eminesciene; în germană, a doua versiune ca traducere a *Luceafărului* este semnată în 1889 de reșiteanul sas Ludwig Vinzenz Fischer³; primele traduceri în limba italiană se aliniază și ele aceleiași perioade, pionierii fiind Marco Antonio Canini (1890), Pier Emilio Bosi (1900) și Romeo Lovera (1908) – ultimul este, merită menționat, și autorul primei gramatici a limbii române scrisă în limba lui Dante; în limba franceză, se crede că prima traducere ar putea fi cea realizată de Mărgărita Miller-Verghy, în volumul *Quelques poésies de Michail Eminesco (1901)*, acesta fiind prefăcut de Al. Vlahuță. Cu siguranță că vor mai fi existând multe alte începuturi pline de farmec ale acestei perioade și demne de a fi știute și-apoi povestite mai departe, ele trebuie doar să fie scoase la iveală. Noi ne îndreptăm acum mintea spre o altă perioadă de referință în cronologia traducerilor din Mihai Eminescu.

Perioada interbelică, la fel ca și în viața literară și culturală, a asigurat o ascensiune remarcabilă și domeniului traducerilor din creația lui Mihai Eminescu. În limbile în care se făcuse mai înainte pionieratul, începeau deja să apară realizări remarcabile, în timp ce alte *seminții* de-abia acum își deschideau simțurile spre opera sa. Italienii, cu experiențele anterioare și deja o adevărată tradiție în a-l dibui pe poet în limba lor, se apropie de valoare autentică prin legarea în anul 1927, într-un prim volum a 78 din cele mai frumoase antume eminesciene, ieșit din mâinile, mintea și sufletul traducătorului Ramiro Ortiz. Maghiarii săvârșesc și ei același lucru la data de 15 octombrie 1934 prin editarea primului volum de poezie eminesciană în limba maghiară datorat poetului, dramaturgului și publicistului Sándor Kibédi. Tot acum, în perioada interbelică, în 1929 și tot în maghiară își începe traducerea-capodoperă la *Luceafărul* și Lajos Áprily; munca titanică va culmina în anul 1961. În franceză – o limbă în care Eminescu nu pare a putea fi tradus fără a i se amputa serios valoarea⁴ apar două volume demne de bibliografii: cel al românului Pierre Nicolesco din anul 1931 de la editura Univers și cel apărut în Franța în 1934, tradus de L. Barral și intitulat *M. Eminesco - Poèmes choisis*.⁵

Dar ca un fapt puțin curios la prima vedere, observăm că dintre limbile cele mai puternice în lumea modernă, vorbind despre ultimele două secole, engleza nu a prea fost prezentă în întâmpinarea lui Eminescu. Pare ciudat, dar faptul se explică

ușor prin înțelegerea configurației adevăratelor sfere de influență culturală, artistică și politică ce s-au exercitat asupra țărilor române de până la Primul Război: acestea erau, de pe vremea lui Eminescu însuși, sfera franceză, cea germană și cea habsburgică; limba engleză și corolarul ei cultural nu aveau putere de fascinație prea mare aici, în perioada antebelică. 1930 de-abia, este anul în care britanica E. Sylvia Pankhurst^{vi} leagă într-un volumaș elegant 10 poezii eminesciene traduse în engleză de ea însăși, în deschiderea cărora fiind reprodușă în facsimil și o scrisoare a celebrului G.B. Shaw, în rândurile căreia inteligentul dramaturg își exprimă admirația față de talentul poetului nostru.

Tot în interbelică se traduce poezia eminesciană din ce în ce mai mult și în limba rusă, prin intermediul basarabenilor, între care-i amintim pe pionierii Gheorghe Avachian (1920), Alla Razu (1926) și B. Oxinoit, ultimul traducând pe parcursul anilor 30 aproape tot volumul alcătuit de Titu Maiorescu în 1883.^{vii}

Ce se va întâmpla **după Al Doilea Război** însă, și până în zilele noastre, chiar poate reprezenta cu-adevărat un mare prilej de mândrie și implicit de prețuire din partea noastră față de Mihai Eminescu, pentru că o dată în plus, mulțumită lui, Europa și lumea în general se apropie de limba și valorile noastre căutând să ne cunoască.

Până în 1970, afirmă Ana Șincai în studiul ei *Edițiile în engleză...* citat *supra*, Eminescu era tradus în peste 35 de limbi, prin efortul a mai mult de 200 de traducători. Anii 70 dau cea mai bună versiune în engleză – realizată de românul Corneliu M. Popescu, un foarte tânăr și talentat traducător în limba lui Shakespeare (dispărut prematur dintre noi la cutremurul din 1977). Una dintre cele mai bune traduceri în germană era deja gata încă din 1965, traducătorul fiind maghiarul născut în Serbia Franyó Zoltán. Oamenii, *străini* precum Amita Bhowe – care îl traduce pe Eminescu în dialectul indian bengali și care se cufundă pe viață în studiul operei eminesciene, ori ca italianca Rosa del Conte, reputat eminescolog de talie mondială – care și ea îl traduce pe Mihai Eminescu în continuare în italiană, cea mai ospitalieră poate dintre toate limbile lumii când vine vorba de poetul nostru, vin să ne uimească cum Eminescu poate fi iubit, iată, fără tăgadă și fără limite și de alții, nu doar de noi. Lor li se pot adăuga, tot datorită abnegației cu care și-au dedicat viața traducerilor și studiilor asupra poeziei eminesciene și alți contemporani precum italianca Gisele Vanhese (ea traducând și în franceză), francezii Jean Louis Courriol și Michel Wattromez, care i-au tradus recent, fiecare în proiecte separate, apoi turcul Ali Narçin, acesta publicându-și volumul de poezii eminesciene traduse în limba-i natală în anul 2009, la Istanbul.

Limbi așa-zis exotice contopesc versul eminescian într-un mod de-a dreptul surprinzător chiar și pentru scepticii afirmați privind teoria intraductibilității acestui poet fără a-i fi scăzută nepermis de mult valoarea intrinsecă. Am amintit deja de traducerea în bengali a lui Amita Bhowe din anii 80, însă existau încă dinainte traduceri și în vechea sanscrită, conduse de un profesor român Gheorghe Anca însoțit în demersul său de studenți indieni^{viii}; li s-a adăugat în această listă a tălmăcitorilor în limbi exotice turcul Ali Narçin, despre care tocmai am amintit; apoi, în limba japoneză a fost tălmăcit, de Tonaka Harumy încă din 1960 și cuprins într-o antologie dedicată literaturii române; în chineză, în 1981, *Eminescu, poezii* a reprezentat prima antologie eminesciană din China, tradusă în colaborare de Ge Baoquan, Xu Wende și Li Ning-lai; în arabă, traducătorul irakian Salah Mahdi a lansat volumul bilingv român/arab *Poezii de Mihai Eminescu*, apărut la

Princeps Edit în anul 2009. Ba chiar și într-o limbă artificială ca Esperanto a ajuns să fie tradus poetul nostru în anul 2001, de către profesorul clasicist Constantin Dominte, publicat fiind într-un volum de la editura Mirton din Timișoara. Ce să mai zicem de limba latină, Traian Lăzărescu editând o traducere bilingvă româno-latină la editura Minerva în 1980.

Astăzi știm că Mihai Eminescu poate fi găsit tradus în biblioteci suedeze, daneze, finlandeze, albaneze, grecești, sârbești, la bulgari, ruși, polonezi, georgieni, armeni, evrei și cine mai poate ști în câte alte limbi ale pământului?! Să recunoaștem că e uimitoare puterea culturii!

Ce-ar mai putea fi de adăugat după înșiruirea tuturor acestor nume? Că de fapt numele acestor oameni, *străini* – cum îi numim noi poate impropriu, reprezintă vieți întregi de muncă asiduă, dedicate operei poetului nostru național! Acest fapt este înmărmuritor pentru noi românii, nu? Și pe de altă parte, chiar dacă plini de admirație față de realizările cele mai bune ale acestor traducători, oare nu rămânem *noi* totuși un pic suspicioși că *ei* tot nu au cum *să-l trăiască* pe Eminescu Mihai plenar, ca *noi*, acesta fiind, evident, intraductibil 100%?! E-adevărat, dar nici Shakespeare nu-i 100% ca valoare estetică în traducere română, ori Dante etc, însă cultura universală îi cuprinde pe toți și le vedește cumva eternul și valoarea în ochii tuturor. Urmărind efortul acestor oameni inteligenți de a-l traduce pe poetul Mihai Eminescu, trebuie să credem că același lucru s-a întâmplat și cu el: valoarea sa a fost remarcată și astfel integrată în acel sistem imuabil și inefabil reprezentat de cultura universală – singură știutoare în a-și găsi și în a-și cerne valorile.

**Prof. Viorel Nicolau,
Liceul Teoretic „George Moroianu”**

ⁱ Prin 1912 afirma despre România: „Totuși, fiul meu Manoli și eu visăm zi și noapte țara noastră, dorul, mai tare decât o simplă nostalgie, ne devora.” *apud* I. E. Torouțiu, *Studii și documente literare*, vol. III, Institutul de Arte grafice Bucovina, București, 1932;

ⁱⁱ cf. Sipos, Lajos, în art. *Acum 70 de ani – Primul Eminescu în limba maghiară*, România literară nr. 48/2004; e-link: http://www.romlit.ro/acum_70_de_anii_primul_eminescu_n_limba_maghiar

ⁱⁱⁱ Pentru o vedere detaliată asupra traducerii exclusive a poemului *Luceafărul* în lb. germană a se citi art. *Traducerile germane ale Luceafărului eminescian: Der Abendstern*, din *Caiete Silvane*. Ianuarie. 2008; e-link: <http://www.caietesilvane.ro/indexcs.php?cmd=articol&idart=277>

^{iv} Printre susținătorii unei astfel de teze numărându-se și criticul eminescolog Eugen Simion; e-link: <http://m.romanialibera.ro/opinii/interviuri/eugen-simion-denigratorii-lui-eminescu-sunt-detestabili-213204>

^v cf. studiului prof. Mircea Ardeleanu, intitulat *Eminescu en français. La langue des traductions.*, curs editat sub egida Universității Lucian Blaga - Sibiu

^{vi} v. art. *Edițiile în engleză ale poeziilor lui Eminescu*, de Ana Șincai, în *Observator Cultural*, nr.755, 16 ian 2015; e-link: http://www.observatorcultural.ro/Editiile-in-engleza-ale-poeziilor-lui-Eminescu*articleID_5263-articles_details.html

^{vii} v. articolul *Primii traducători basarabeni din Eminescu*, de Iurie Colesnic, în *Timpul de dimineață*, 28 ian 2013 – Rep. Moldova; e-link: <http://www.timpul.md/articol/-primii-traducatori-basarabeni-din-eminescu-40265.html>

^{viii} v. articolul *Eminescu și traducerile din poezia lui*, de Amita Bhowe la e-link: <http://amitabhose.net/Articol.asp?ID=86>

REȚETE ÎNTR-O NOUĂ... REȚETĂ!

Pragi săceleni de aici și de pretutindeni, încep prin a vă ura să aveți un 2015 plin de realizări, succese, sănătate și spor în toate, să vă bucurați de fiecare clipă ce se așterne în fața dumneavoastră și să vă trăiți cât mai frumos viața.

În ceea ce privește articolele cu al căror conținut culinar v-am obișnuit deja, țin să vă anunț că voi continua să vă prezint și anul acesta rubrica inspirată din rețetele culese de regretatul profesor universitar Dimitrie Cazacu. Însă, de data aceasta vă propun o abordare mai veselă și mai ritmată care sper să fie pe gustul dumneavoastră, sugerându-vă că a găti este nu doar o artă, ci și un mod plăcut și distractiv de a-ți petrece timpul.

Deci, articolul de față
Vă prezintă și vă-nvață
Noi rețete făurite
Pentru gusturi felurite!

Prima este renumită
Și cel mai ușor gătită.
Din Italia provine,
S-o guști nu te poți abține.

Este **pizza** cu de toate,
Mâncată pe săturate.
Cum se face? E ușor
E ca la televizor.

Se adaugă făină
Și puțină margarină.

Unul-două gălbenușuri,
Căci e fără de albușuri,

Un cartof mai măricel
Ras puțin, mai mărunțel.
Drojdia dizolvată-n lapte
Sare, zahăr, cât se poate.

Apoi, se frământă toate
Bine, bine, ca pe roate.
Se lasă la odihnit
Ca aluatul la dospit.

Într-o tavă-unsă frumos
Se întinde ca pe jos
Câte-o parte din aluat,
Se lasă la... maturat!

Căci doar când el este copt,
Se umple bine de tot
După fantezia ta
Ca să-ți potolești pofta.

Un sos dulce, leguminos
Poți pune-n partea de jos.

Cu roșii, ardei și sare
Ca un ketchup, dar mai moale.

Șuncă și salam uscat
Pare că ai terminat,
Însă nu uita de ochiuri,
Ouă, puse pe la colțuri.

Sau ciuperci înăbușite,
Separat, cu spor gătite,
Și un pic de piept de pui
Ca să nu-ți pui pofta-n cui.

Mai presari și cașcaval,
Dacă vrei, puțin muștar,
O adaugi la cuptor
Și-o mănânci apoi de zor!

Ingrediente pentru aluat (cantitate):

- 500 grame făină
- 200 grame unt (margarină)
- 1-2 gălbenușuri
- 1 cartof mare (sau 2 mai mici)
- 20 grame drojdie
- sare, zahăr (1 lingură)

* * *

Rețeta doi este mai grea,
E doar pentru cine vrea
S-o gătească, s-o consume
Într-un fel știut, anume.

Nu e deloc fandosită,
Dar este mai rar gătită,
Sufleu se numește ea
Și-i ușor a se mânca.

Un „intermezzo” delicios
Ce e tare lesnicios.
La gustări poți să-l servești
Felu-ntâi să-nlocuiești.

Legume, fructe poți pune
Și arome poți compune.
Conopidă, măr, ciuperci,
Este bun să îl încerci.

Iar acum poftiți sufleul
Folosit ca și antreul
La ocazii speciale
Cu persoane oficiale.

Conopida-i personajul
Ce-ntragește ambalajul,
Iar ca ingrediente are
Musafiri din lumea mare.

Două linguri de făină
Unt puțin, cât să mențină

Laptele cald, o cană
Cât s-ajungă peste geană.

Se-amestecă puțin
Până iese-un „bechamel”.
Culoare vrem să mai dăm?
Gălbenuș adăugăm!

Patru la numărătoare
Proaspete, nevoie mare.
Încă-un pic, căci se mai poate,
Cașcaval de calitate,

O lingură de smântână
Patru-albușuri ca o spumă.
Piper, sare după gust
Căci așa este și just.

Peste conopida fiartă
Scursă și răcită toată,
Compoziția se varsă,
Se amestecă deodată.

După ce s-au pătruns bine,
Frenezia se menține,
Vas de Jena pregătește
Și cuptorul încălzește.

Tapetează cu pesmeți
Toți ai vasului pereți
Și unge-l să nu se prindă,
Sufleul să se aprindă.

Conopida și cu sosul
Se răstoarnă-ncet cu totul,
Iar vasul intră-n cuptor
La foc dulce și domol.

La final eu vă doresc,

Căci așa e omenesc,

Să aveți „Bon appetit”

Și spor din plin la gătit!

Alexandra-Giorgiana Banciu

CUVÂNTUL PREȘDINTEI ASOCIAȚIEI CULTURAL-SPORTIVE „IZVORUL” LA BALUL PLĂCINTELOR MOCĂNEȘTI, EDIȚIA 2015

Pragi prieteni,
Vă adresez o urare de bun venit la această manifestare tradițională a Asociației noastre. Emoția popasului aniversar de astăzi, la cei 93 de ani de la înființarea Asociației Izvorul, demonstrează că suntem capabili să ducem mai departe frumosul obicei al zilelor de iarnă, prin organizarea mult îndrăgitului Bal al plăcintelor mocănești.

Este semnificativă prezența la balul nostru, în această seară, a patru generații de săceleni: seniori, adulți, tineri și copii, bucurându-se împreună de comuniunea generațiilor.

După cum se vede, mai mult ca oricând, costumele tradiționale s-au înmulțit și ne încântă privirea prin eleganță și culoare.

La intrarea în această sală, puteți vedea o expoziție ce are ca titlu „Drumul lânii”, în care au fost reunite obiecte și unelte vechi pentru prelucrarea lânii, obicei specific mocănesc, ce mai este încă practicat la Săcele.

În această atmosferă de sărbătoare se cuvine să aducem mulțumiri dumneavoastră, celor care ați dat curs invitației noastre de a participa la bal, sponsorilor noștri pentru generozitate și membrilor Asociației noastre direct implicați în organizarea Balului.

Poftă bună și petrecere frumoasă tuturor !

Georgeta Souca
Președinte

BALUL PLĂCINTELOR MOCĂNEȘTI ÎN PRAG DE LĂSATA SECOLUI

Devenit deja o tradiție de-a lungul anilor, Balul Plăcintelor Mocănești este un eveniment mult așteptat de membrii și simpatizanții Asociației „Izvorul”.

Febra pregătirilor începe încă din octombrie cu obișnuita ședință a Biroului Asociației și se continuă cu rezervarea sălii la restaurantul cel mai convenabil ca atmosferă și preț iar mai târziu cu multe detalii care trec neobservate de către participanții la Bal: aranjamente florale, repartizarea invitaților la mese, obținerea de sponsorizări, stabilirea meniului etc.

Vă întrebați ce rost au toate aceste enumerări, într-un articol dedicat unui bal ? Este evident că pentru a mai tempera gustul unora spre critică, am ținut să evidențiez de la început faptul că organizarea unui astfel de eveniment este o treabă serioasă a unei echipe și nu ține de umorile vreunui împătimit al originalităților extravagante. În plus, anul acesta, Balul s-a bucurat de o largă participare (207 persoane), neașteptată chiar și în scenariile cele mai optimiste. Ne putem bucura că toți cei care au dorit să participe au avut loc și nu a trebuit să refuzăm pe nimeni.

Balul din acest an a fost onorat de un număr record de seniori, care au ținut să arate astfel că au rămas cu sufletul aproape de asociația noastră și că apreciază activitatea ei de promovare și păstrare a tradițiilor acestor locuri. Ne-am bucurat să-i avem printre noi, sosiți tocmai din București, pe domnii Mitiță

Iordache, Dudu Damian și familia Viorel Tocitu, pe doamnele Lucia Taraș, Adriana Sârbu, Elena Primăvăruș, Maria Bobeș, Ani Oltean, Mioara Cânduleț, din Săcele, și domnii Vlad Median și Tică Voinea. Ca o notă de inedit, domnul Mitiță Iordache a venit însoțit de fiul său, Tudor, așa cum o făcuse și la primul Bal al plăcintelor, din 1993. Atunci, Tudor era abia născut, în cărucior, acum este un tânăr în plină forță, și acest fapt inedit arată că balul nostru a crescut și tinerii urmași ai mocanilor sunt gata să-l adopte și să-l ducă mai departe.

De altfel, am fost deosebit de încântat să constat că participarea tinerilor la acest eveniment a fost deosebită. S-au pregătit temeinic, au învățat dansuri populare, și-au confecționat costume tradiționale și ne-au încântat cu veselie lor. Acest fapt ne asigură că există o generație de rezervă care să continue tradițiile săcelene, căora să le ofere noi valențe.

Parada costumelor populare mocănești și din alte zone folclorice a fost unul dintre punctele culminante ale Balului. Cu eforturi deosebite și cu talent, săcelenii au demonstrat că există o voință care unește comunitatea și că această comunitate vibrează pe aceeași frecvență atunci când i se cere. Alături de săceleni au participat și reprezentanți ai Junilor Brașovecheni.

Trupa de dans a cunoscutei noastre coregrafe Anca Popuțoia i-a încântat și surprins pe participanți prin grația, originalitatea și armonia mișcării celor câteva generații de dansatoare. Momentul culminant a fost transpunerea coregrafică a Rapsodiei Române a compozitorului nostru George Enescu. Într-o manieră cu totul originală a costumelor, scenografiei și coregrafiei, tinerele dansatoare au redat prin mișcare trăirea sufletească specifică în care vibrează sufletul oricărui român. Reușita acestui moment se datorează și contribuției deosebite a lui Ștefan Lupu, care a creat coregrafia și costumele.

Ca la fiecare ediție a Balului plăcintelor, ochii și

sufletul participanților au vibrat în fața expoziției „Drumul lânii” amenajată de Ștefan Lupu, împreună cu Costin Teșileanu, Ninel Eftimie, Eugen Comșa și Mihai Lucaci. Obiectele și materialele specifice meșteșugului prelucrării lânii au trezit amintiri vii în sufletul seniorilor a căror copilărie și tinerețe au stat sub imperiul activităților casnice legate de spălarea, scărmanarea, torsul și împletirea lânii. Mirosul de lână, inconfundabil, a umplut sala asemeni unui balsam de mult uitat.

Atmosfera de sărbătoare, voia bună, plăcintele calde și bine mirositoare, muzica și antrenul au încunajat toate eforturile organizatorilor.

În semn de prețuire și recunoaștere a valorii lor, Asociația „Izvorul” a acordat premii și diplome seniorilor

invitați, reprezentanților Junilor Brașovecheni, sponsorilor și perechilor care au purtat cu bucurie și eleganță costumele populare.

Îmi revine bucuria să adresez, în numele Biroului Asociației și al meu personal, mii de mulțumiri tuturor celor care au contribuit la reușita acestui Bal: Georgeta Souca, Mimi Zbarcea, părintelui Raul Șerban, Ninel Eftimie, Dan Povârnu, Vasile Orzea, Florin Hermenean, Mihai Lucaci, Eugen Comșa, Ștefan Lupu, Anca Popuțoia, Daniela Cimpoeaie, Mădălin Iacob, Gigi Munteanu, Costin Teșileanu, Mircea Barbu ș.a.

Doresc, de asemenea, să mulțumesc și șefului de sală Radu Hulpan, care s-a arătat deschis cerințelor noastre.

Mulțumesc tuturor participanților pentru

atmosfera caldă, destinsă pentru ținuta deosebită pe care au dat-o acestui eveniment.

S-a lăsat secul la carne și lungul drum al Soarelui spre primăvara continuă inexorabil.

Fie ca primăvara să domnească și în sufletul tău, cititorule!

Dorel Cerbu
16.02.2015

Tortul Asociației Izvorul

PLĂCINTA MOCĂNEASCĂ – UN "BRAND" VECHI DE SUTE DE ANI

Pacă veți sta de vorbă cu un mocan bătrân despre plăcinta lor tradițională, niciodată nu veți afla o simplă rețetă culinară. Motivul e că plăcinta aceasta simplă, făcută doar din făină, ouă și brânză de burduf, dar atât de greu de "ieșit cum trebuie", făcea parte din modul de viață al locuitorilor satelor săcelele, iar orice vorbire despre ea este de fapt o lecție de viață, de antropologie și de istorie. Așa a fost și dialogul pe care l-am avut cu doamna Maria Bobeș din Turcheș despre plăcinta mocănească și despre tot universul mocănesc din care acest fel de mâncare făcea parte.

La o farfurioară cu dulceață (o altă veche tradiție mocănească), doamna Maria Bobeș a început să-mi povestească despre plăcinta mocănească, vorbindu-mi de bunicul ei, cioban mocan, și despre cele peste 4000 de oi pe care le avea în Dobrogea, "pentru că ungurii nu le dădeau voie să-și țină aici oile". Povestea continuă cu drumul ciobanilor mocani în Dobrogea, în Bugeac, până dincolo de Nistru. Plecați cu anii de acasă, mocanii ajungeau să întemeieze noi așezări, să construiască biserici și case. În drumurile lor lungi, în căutare de locuri bune de oierit, nu uitau însă niciodată de casă. Ei trimiteau care cu brânză, carne și toate cele necesare familiei care rămăsese acasă, la Săcele. La familie ajungeau rar, unii chiar "la trei ani o dată". "Făceau câte un copil și, când se întorceau după ani acasă, le luau pe neveste la întrebări - Țsta al cui e? - Păi cum, Niță (toți erau Niță, Ioan)? Nu știi, acum trei ani, când ai venit...?"

Pentru doamna Maria Bobeș, toate aceste povestiri despre lumea de altădată a Săcelelei sunt încă vii. "Îmi povestea tata că atunci când primea mama, bunica mea, carte poștală de la bunicul că urma să vină acasă cu cumnatu-său din Dobrogea, era zarvă mare în curte. Îl trimitea pe tata la mătușa să-i spună că vine bărbatu-său și mătușa îi dădea lui tata doi creștari de bucurie. Apoi se apuca să taie o găscă, că pe atunci doar găște se creșteau acasă, restul animalelor, porci, vite, erau la stână cu oile. Atunci făcea mama sarmale, friptură și plăcinte mocănești".

Doă generații de mocance păstrătoare ale tradițiilor locale: d-na Maria Bobeș și fiica sa, Cornelia Daneș

Plăcinta mocănească nu era, așadar, o plăcintă de toată ziua. Mocanii o făceau rar, doar la Lăsa Secului și când veneau bărbații acasă. Plăcintele copilariei doamnei Maria Bobeș erau altfel decât cele de astăzi, "care sunt așa, niște caricaturi, fără refrec și cu brânză frământată". În primul rând, "plăcintele erau cu refrec, de altfel așa li se și zicea pe atunci, plăcinte cu refrec", și în al doilea rând "era vorba de brânză, numai de burduf, bună și foarte grasă". Aluatul se făcea din făină și ouă. "Mi-aduc aminte că mama, când făcea, pentru 10 plăcinte pune făină cu 10-15 ouă, fără apă și un burduf de brânză." Se făcea un sul mare, care se tăia apoi în bucăți, după câte plăcinte se dorea să se obțină. Foaia de deasupra era la fel de groasă ca și cea de jos, iar brânza se pune cam de două degete. Plăcinta se făcea rotundă, iar marginile se rula și se apăsau apoi cu degetul. Așa ieșea refrecul. Apoi se coceau în cratiță de tuci, în untură de găscă încinsă bine. "Se mânca cu furculița și cu cuțitul; la noi în casă așa am pomenit".

Plăcintele se serveau numai cu vin roșu, ele fiind grele. "Tata mă trimitea la un depozit aici aproape, la Măruța lu' Iosif, împreună cu servitoarea. Eu eram cu banii, iar ea cu damigeana și îmi spunea să-mi dea de la butoiul 3, ăla fiind cu vinul mai bun."

În toate povestirile despre cele mai simple lucruri ale mocanilor bătrâni, frumusețea lumii vechi a Săcelelei de altădată se descoperă integral. Este fermecător cum, pornind chiar de la o simplă plăcintă (fie ea și mocănească), întreaga lume a mocanilor se dezvăluie, cu toate bune și mai puțin bune, frumoase și mai puțin frumoase, pe care le-au trăit locuitorii acestor meleaguri.

Mădălin Iacob

COMEMORAREA UNUI ILUSTRU INTELECTUAL SĂCELEAN

Puminică, 8 februarie a.c., membri ai asociațiilor culturale "Izvorul" și AS-TRA, precum și numeroși enoriași de la biserica "Sfânta Adormire" din Satulung și-au dat întâlnire la mormântul lui George Moroianu pentru a participa la festivitatea de comemorare organizată de profesorii și elevii liceului din localitate care poartă numele ilustrului intelectual.

S-au împlinit 70 de ani de la moartea marelui nostru înaintaș, profesorul universitar, economistul, diplomatul și omul de litere George Moroianu (1870-1945), care s-a născut la Satulung și s-a instruit atât în țară cât și în străinătate. A terminat Școala Superioară Comercială de la

Brașov, apoi și-a continuat studiile de comerț la Anvers și cele de științe politice la Paris. Și-a trecut doctoratul în științe economice și financiare la Universitatea din Tübingen (1897). Și-a legat numele de activitatea prodigioasă a "Ligii Culturale a Românilor".

Dăruirea sa totală, entuziasmul cu care a participat, îl recomandă ca unul dintre principalii artizani ai Marii Uniri. A îndeplinit funcții importante și dificile ca acelea de atașat comercial pe lângă legațiile din Austria, Germania, Elveția, Italia și Rusia. În 1918 a fost numit membru în Comitetul Unității Naționale de la Paris și în același an devine consilier tehnic principal al

delegației române care a participat la Conferința de pace de la Paris.

În anul 1921 a fost numit profesor de economie politică la Academia de Înalte Studii Comerciale și Industriale din Cluj, al cărei rector a fost între anii 1929-1936.

A publicat numeroase lucrări științifice, politice și literare, dintre care amintim: "Legea agrară de la 1864 și statutul țărânului în România" (1898), "Legăturile noastre cu Anglia" (1923), "Din ținutul Săcelelor" (1931), "Luptele românilor

transilvăneni pentru libertate și opinia europeană" (1933), "Chipuri din Săcele" (1938), etc. În anul 1931 a înființat la Cluj publicația de specialitate "Observatorul social-economic". George Moroianu a fost un apropiat al omului de stat englez Seton Watson, prieten sincer al cauzei românilor pentru realizarea visului de aur al Unirii.

Festivitatea din acest an a cuprins o depunere de coroane la mormântul celui comemorat, urmată de o slujbă de pomenire oficiată de preacucernicii părinți Ioan Cornea și Mircea Leb și de luările de cuvânt ale câtorva dintre oficialitățile prezente. Domnul primar Radu Nistor a amintit în câteva cuvinte importanța lui George Moroianu pentru comunitatea săceleană, domnul profesor Tănase, de la liceul al cărui patron este marele săcelean comemorat, a punctat câteva dintre liniile de forță ale activității diplomatice, universitare și culturale a lui George Moroianu, iar domnul

profesor Liviu Dârjan, președintele despărțământului ASTRA "Frații Popeea", a vorbit despre spiritul civic al marelui nostru înaintaș și exemplul acestuia pentru tânăra generație.

A fost o manifestare culturală frumoasă în cadrul căreia cei prezenți au avut prilejul de a-și manifesta prețuirea și respectul față de unul dintre cei mai reprezentativi înaintași ai săceleștilor, o personalitate puternică și deplin angajată în lupta pentru afirmarea noastră națională.

Horia Bârsan

CAPRICIILE VREMII LA SĂCELE

Ultima noapte a lunii ianuarie a adus peste Săcele o vijelie de o intensitate mai puțin întâlnită pe aceste meleaguri, în general ferite de manifestările extreme ale vremii. Vântul puternic, în rafale, a provocat numeroase daune în unele gospodării, mai ales în zona Cernatu-Turcheș-Baciu, dar a făcut ravagii și în pădurea de aici care a fost pusă la pământ pe o suprafață de mai multe hectare.

Regia Pădurilor din Săcele a făcut estimarea pierderilor provocate de vremea capricioasă și a ajuns la concluzia că vântul a distrus pe Valea Cernatului-Turcheș circa 11 hectare de pădure, cantitatea de masă lemnoasă fiind de aproximativ 5.500 mc, iar pe Valea Baciului au fost afectate 1.100 mc de masă lemnoasă.

Redacția „Plaiuri Săcelene”

Opinii

CRONICA EȘECURILOR: MAREA ȚIGANIADĂ SAU EȘECUL INTEGRĂRII

Moto: „Toată lumea se va înțigăni, chiar dacă vom umbla numai în mașini și vom mânca numai icre negre.”

I.D.Sârbu, romanul „Lupul și Catedrala” (1956)

Antropologic europenii alcătuiesc rasa albă, așa cum asiaticii sînt rasa galbenă, iar africanii cea neagră. Cu tenul deschis, atît de deschis încît băștinașii indieni americani îi numeau „față palidă”, eu-

ropenii par a fi hiperboreenii legendari și mitologici din perioada preistorică formați pe teritoriul Traciei. De unde așadar tendința de înnegrire a populației pe la periferiile tuturor orașelor și satelor românești?

Originea indiană a nomazilor țigani e dovedită științific. Conform site-ului Wikipedia este denumirea dată în Europa centrală și de est unei populații nomade care își spune rromă sau sinti și care provine din nordul Indiei, fiind vorbitoare a unor dialecte neo-indiene, cunoscute mai ales ca limba rromani, romani sau rromanes. În vestul Europei termenul *țigan* este cunoscut sub denumiri oarecum asemănătoare fonetic: *gitano* (Spania), *gitan* (Franța), *zingaro* (Italia), *ciganin* (Serbia, Croația), *Cigan* (Slovenia), *cigany* (Ungaria), *cygan* (Polonia, Rusia), *gypsie* (Anglia), *cengene* (Turcia). Etimologic, termenul în limba română provine din slavă.

O teorie interesantă a dezvoltat-o Petru Pandrea (scriitor, jurnalist, celebru avocat interbelic), conform căruia cei care nu se integrău în sistemul cultural și milenar al Indiei erau alungați și deveneau nomazi. „Cum erau pedepsiți infractorii indieni? Prin izgonire. Printr-o judecată sumară, pater familias îl declara **ce-andala** pe delicvent”. Termenul are ca echivalent cuvântul indian **cinghinea** și-nseamnă *obraznicătură*. De altfel, deși arhaism, în țigănește s-a mai păstrat în câmpul semantic *cinghia* (dansatoare din buric) și *cinghie* (dans). Cei care erau alungați, purtau zdrențe și nu aveau voie să dețină podoabe de aur și argint, ci numai fier și tinichele. Ar putea fi o explicație psihologică, ereditară și genetică de ce acum țiganii preferă metalele prețioase, dar în egală măsură sînt specialiști în fier vechi.

După istoricul Neagu Djuvara (vezi Wikipedia), țiganii ar fi fost un trib care a fugit din nordul Indiei din cauza faptului că nu a mai suportat regimul la care era supus de către castele superioare. Aceștia făceau parte din casta **Paria**, iar cei din castele superioare nici măcar nu aveau voie să-i atingă. Numele țiganilor în primele documente românești figura **ațigani** care ar fi derivat din verbul din limba greacă veche **athinganein** (a nu se atinge).

Inviaza acestei etnii se leagă de Imperiul Otoman. Începînd cu secolul al XIV-lea Curtea Otomană folosește numeroase șatre de **paria** în cadrul armatelor ca ariergardă pentru a face gălăgie și a speria posibilități atacatori, dar și pentru a strînge resturile. Ca să scape de acești robi, îi „lăsau la vatră” pe teritoriile unde ajungeau. Țările Române nu au fost cucerite, nici transformate în pașalic, ca atare, probabil ca expresie a unui sentiment de oftică turcească, au primit astfel de „donații” cu dărnicie de-a lungul timpului.

Prima atestare documentară a robiei țiganilor pe teritoriul românesc datează din 3 octombrie 1385. Conform statisticilor, în jurul anilor 1850, o treime din țiganii Europei locuiau în Moldova și în Țara Românească, iar ponderea lor în raport cu populația din interiorul granițelor principatelor române era de 7%. Procent foarte mare pentru perioada respectivă. La 22 decembrie 1855, Divanul Obștesc din Principatul Moldovei a votat „Legiuirea pentru desființarea sclaviei, regularea despăgubirii și trecerea emancipaților la dare”. La 20 februarie 1856 domnitorul Barbu Știrbei a promulgat „Legiuirea pentru emancipația tuturor țiganilor din Principatul Românesc” (sursă Wikipedia).

Termenul de **rrom** adoptat numai pentru cei de la noi este o găselniță lingvistică recentă, din cauză că denumirea **țigan** dobîndește tot mai des nuanțe peiorative și depreciative și se folosește în sens general pentru persoanele murdare, foarte agresive verbal și fizic care nu se

pot integra într-un mediu civilizat. E o hotărîre politică, nu etimologică, nu lingvistică. Un subterfugiu politic dictat de compromisuri. Este o greșeală iresponsabilă ce trebuie îndreptată, întrucît se leagă implicit de numele de **român** și **România**, inducîndu-se subtil ideea eronată că rromii sînt numai din România, devenind echivalenți cu locuitorii României, cînd de fapt ei au existat istoric în multe țări europene. Țiganii pot fi găsiți răspîndiți în aproape toată lumea civilizată. În Europa, importante grupuri trăiesc în Bulgaria, Cehia, Franța, Grecia, Macedonia, România, Serbia, Slovacia, Spania și Ungaria. Importante comunități de țigani trăiesc și în Asia (mai ales în Turcia, Caucaz, Iran și India), în nordul Africii și în America. Încă din 1557, istoricul german Hieronymus Wolf, care a introdus un sistem de istoriografie bizantină în lucrarea sa *Corpus Historiae Byzantinae*, pentru a deosebi istoria antică romană de istoria medievală greacă afirma: „Așadar din șederea lor în *Romania* (=Imperiul Roman= Imperiul Bizantin n.n.) și-au luat țiganii denumirea de *romi*”. (Wikipedia)

Costache Negruzzi, celebru scriitor pașoptist, are o superbă povestire, plină de tîlc, al cărei titlu foarte sugestiv, „*Pentru ce țiganii nu sînt români*”, indică starea națiunii. De ce această percepție, literară fiind, din cele mai vechi timpuri? Din cauza modului lor de viață, datorită comportamentului individual sau colectiv, a limbii și obiceiurilor diferite, țiganii sau rromii au fost, vreme îndelungată, subiect de ură șovină și rasială, care s-a manifestat printr-o discriminare sistematică. Categorie marginalizată, defavorizată și neintegrată. Europa ne dădea ieri lecții de integrare, iar acum, de cînd se „întigănește” și ea, ridică impotentă din umeri și-i trimite la origini cu primul avion plus bani de buzunar.

Plaiurile săcelene sînt un exemplu elocvent și concludent. De la o familie de țigani adusă de un concetățean maghiar în urmă cu aproape o sută de ani, s-a format un întreg cartier. Se estimează că s-au depășit 10.000 de suflete, adică o treime din populația săceleană. Nu s-au declarat rromi sau țigani, dar asta nu are nici o relevanță. E clar că nu sînt urmașii mocanilor săceleni. Imediat după război, cînd s-a înființat școala din Gîrcini, abia s-au adunat vreo cînzeci de copii. După cincizeci de ani aici este acum cea mai numeroasă școală săceleană, cu aproximativ 1500 de elevi. Toate școlile gimnaziale din Săcele nu însumează acest număr. Este o explozie demografică, o progresie geometrică ce ar trebui să ne dea de gîndit. Cum va fi peste alți 50 de ani pentru copiii și nepoții noștri? Inconștiența crasă a factorilor politici decizionali e o dovadă clară de iresponsabilitate. Cum s-a ajuns aici?

În primul rînd prin dezinteresul și indolența politicii locale și naționale din ultimii 50 de ani, dar în special din 89 înapoi. Înainte vreme erau cantonați dincolo de pod, pînă în dreptul școlii. Prin anii 70-80 mergeam la strand, la Patroana, și erau doar cîteva case răzlețite de oameni cu bun simț. Acum își construiesc cu nesimțire case fără autorizație, pe alte pămînturi decît ale lor, unde, cînd și cum vor mușchii lor. Dacă treceți mai rar prin zonă, veți constata că valea Gîrcinului este inundată de construcții haotice, majoritatea insalubre, iar spre Babarunca,

pe valea Tărlungului, cartierul se tot extinde, pînă sub baraj, în condiții de promiscuitate totală: mulți nu au apă curentă, nu au curent electric, nu au canalizare, nu au străzi. Nu au serviciu. Nu au decît copii, din ce în ce mai mulți, ca să trăiască din „alocații”. Și gunoie împrăștiate peste tot. Nimeni și nimic nu-i oprește. Autoritățile? Care autorități?! Legile? Care legi?!

Atunci despre ce vorbim? Despre interesele electorale ale partidelor, despre triumful de primari contemporani Lața, Mutu și Nistor? Nu putem, sîntem apolitici și nu ne pricepem la demagogia fariseistică specifică politichiei românești. Putem în schimb să-i comparăm cu primarii din Rîșnov, Cristian sau Ghimbav. Și atunci de un lucru sîntem siguri: istoria și memoria săcelenilor îi va judeca. N-au făcut nimic bun. Spre exemplu să dărîme cu buldozerele orice construcție neautorizată, că de amenzi nu poate fi vorba, de vreme ce mulți nici nu au buletine de Săcele. Să-i trimită de unde au venit. Gurile rele spun că această comunitate s-a înmulțit peste măsură devenind cea mai mare din România pentru că s-a dat sfoară-n țară că la Săcele oricine își poate ridica o cociobă și nu pățește nimic. Și au venit din toate județele, de unde erau alungați, și s-au aciuat aici. De aceea sînt din ce în ce mai mulți. Nu sînt rromi. Rromii autentici au tradiție, sînt *ursarii* (dau spectacole cu urșii), *căldărarii* (confeccionază și repară vase de aramă), *fierarii* (lucrătorii în fier, potcovarii), *crăstarii* (vînzătorii de cai), *spoitorii* (spoiesc tigăi și tingiri de bucătărie), *rudarii* (lucrători în lemn), *boldenii* (vînzători de flori), *argintarii* și *aurarii* (bijutieri), *zlătarii* (extrag aurul din albiile rîurilor) etc. În literatură, în epopeea lui Ioan Budai Deleanu, *Țiganiada* (sec al XVIII-lea) sînt admirabil prezentați. În realitate ai noștri sînt o problemă pentru comunitate. Unii se integrează, au serviciu, merg la școală. Cîste lor! Puțini. Dar majoritatea covîrșitoare? Bugetul local resimte povara ajutoarelor sociale, deși mulți nu plătesc taxe, impozite, amenzi, dar tot primesc de la stat. Poliția resimte efortul de a stopa infracționalitatea crescută și generată de zonă: se fură curent, se taie pădurile, se taie între ei, etc. Populația simte nesiguranța: multe case săcelene sînt des călcate, de musafiri nepoftiți cercetați, culturile agricole sînt prăduite de orice fasole oloagă și

mai bine lași pămîntul pîrloagă, în cursa locală Săcele-Brașov și retur se simte un miros specific pe cale bucală. Sau anală. De fasole cu ciolan, ce mai chiolhan!... Numai politicienii de nimic nu simt nimic. Au nasul înfundat și înfumurat de cînd merg cu jeep-uri cu aer condiționat.

A ignora o situație evidentă înseamnă a o lăsa moștenire urmașilor-urmașilor noștri. Nepoților și strănepoților care ne vor judeca că n-am făcut ceea ce era în putința noastră de a face. Peste 50 de ani va fi o problemă serioasă de integrare: cum se vor integra românii în comunitatea dominatoare de țigani. Subscriem întrutotul părerii exprimate în numărul anterior de d-l Mădălin Iacob. Spre exemplu, un referendum local, prin care să cerem înființarea s(t)atului european Gîrcini, de sine stătător, cu buget propriu, pentru atragerea fondurilor europene, pentru dezvoltarea celei mai mari comunități rrome din sud-estul Europei, cu obiceiurile și tradițiile seculare, în care să vină să locuiască și țiganii din Spania, Portugalia sau Bulgaria. Dacă nu se pot integra cu noi, să se integreze cu ei. Să nu-i discriminăm, să-i credem incapabili a se organiza și administra. Unii vin să-și ridice ajutoarele europene cu taxi-ul, ori cu BMW-ul cu numere de Bulgaria, Franța sau Spania. Dovadă că se poate. N-au decît să-și aleagă un bulibașă primar, un consiliu al lor, să se administreze singuri, cu poliția lor, cu finanțele lor. Noi, săcelenii, nu avem nevoie de banii lor. În țară, în multe părți gen Strehaia, și-au construit cinstit vile de vile, palate și pagode, își preumblă ale lor burdihane numai în Merțane. Și-au ales un împărat, un rege și alte funcții de vrăjitoare, nu fac evaziune și nimic nu-i doare. Toată lumea e mulțumită de ei. La noi de ce nu se poate?

N-ar fi mișto, mînca-v-aș ocarina ca să vă-nec amaru'? Am zis și io, n-am dat cu paru'!

Bahtalo!

**Prof. Nicolae Munteanu,
Liceul Teoretic „George Moroianu”**

N.R. Materialul de mai sus reprezintă opinia autorului față de problema tratată.

• Sport

CUPA MONDIALĂ LA SĂRITURI CU SCHIURILE - RÂȘNOV 2015

La finalul primei săptămîni din februarie, Râșnovul a găzduit, pentru al doilea an consecutiv, pe baza olimpică de pe Valea Cărbunării, o etapă de Cupă Mondială la sărituri cu schiurile feminine. Au avut loc două concursuri din circuitul elitelor, fetele întrecându-se pe trambulina de 100 m și cu punctul de construcție K 90. A fost un eveniment important pentru sportul brașovean la care au fost prezente toate sportivele din top 10 al clasamentului general al Cupei Mondiale și 23 dintre cele mai bune 30 de săritoare ale lumii.

Acum zece ani, federația de specialitate din România a demarat, împreună cu firma OMV și cu municipalitatea rîșnoveană un parteneriat public-privat- “OMV Move& Jump”- al cărui obiectiv este clasare a unui român între cei mai buni 10 săritori cu schiurile din lume. Între

timp, România a devenit o prezență pe harta mondială a săriturilor cu schiurile, iar Râșnovul a găzduit, în acest an, pentru a doua oară două concursuri de Cupă Mondială, la care au fost prezente, în premieră două românce. Bucuria noastră este că ambele sunt săcelele, una dintre ele, Dana Haralambie este componentă a lotului ACS Săcele, iar Bianca Ștefănuță este legitimată la CSS Brașovia.

Etapă de sâmbătă, 7 februarie, a fost câștigată de austriaca Daniela Iraschko Stolz, cu 239.1 p (94 m, 92.5 m), urmată pe podium de japoneza Sara Takanashi, 234.9 p (două sărituri de 94 m), și Maren Lundby (Norvegia), 230.9 p (94.5 m, 89 m). Din păcate, reprezentantele noastre, Dana Haralambie și Bianca Ștefănuță, nu au reușit să se califice în manșa a doua. În prima manșă, Dana a sărit 83 de metri și a acumulat 90.2 puncte, terminând pe poziția a 32-a, iar Bianca Ștefănuță a adunat doar 38.7 puncte, după o săritură de 60 de metri, fiind a 37-a.

Nici duminică, 8 februarie, româncele n-au intrat în top 30. Cu o săritură măsurând 74.5 m, Dana Haralambie a ocupat locul 34 (75.1 puncte), iar Bianca Ștefănuță a fost ultima, a 39-a, cu numai 31.9 puncte. Din cauza vântului, s-a ținut o singură manșă. Astfel, a câștigat Sara Takanashi - 121.4 puncte, pe locul doi s-a situat americanca Nita Englund - 118.3 puncte, „bronzul” revenindu-i Danielei Iraschko Stolz - 116.9 puncte.

La cel mai recent concurs internațional la care au participat, Cupa Lotos din Polonia, în perioada 6-8 martie a.c., cei 20 de săritori români au obținut rezultate bune, ocupând locuri pe podium la toate categoriile de concurs. Astfel, în prima zi de competiții Ștefan Blega a ocupat locul 2 în clasamentul probei pe K95m, dintr-un total de 155 de concurenți. Sorin Mitrofan a ocupat locul 3 pe trambulina de K70m unde au concurat 129 de sportivi născuți între 1999-2000. Pe aceeași trambulină, la etapa de vârstă 2000-2001, au concurat 102 sportivi, iar Radu Păcurar a ocupat locul 3. Carina Militaru a obținut locul 2 la categoria open – fete, în timp ce Dana Haralambie a venit pe 3.

În a doua zi de competiții Lotos Cup, Carina Militaru a venit din nou pe locul 2, Dana Haralambie pe locul 3 și Diana Trâmbiș pe locul 4, pe trambulina K70m. Pe aceeași trambulină, băieții născuți între anii 2001-2002 au ocupat următoarele locuri în clasament: Păcurar Radu locul 3, Hunor Farkas locul 7 și Daniel Căcina locul 11, iar la cei născuți între 1999-2000: Sorin Mitrofan locul 3 și Andrei Feldorean locul 10. Pe trambulina cu K95m, Ștefan Blega s-a situat tot pe locul 2, la fel ca în prima zi.

* * *

Portret de campion: Carina Alexandra Militaru

Carina Alexandra Militaru, acum în vârsta de 14 ani, s-a născut la data de 11 ianuarie 2001, în Brașov. Este elevă în clasa a 8-a la Școala generală nr. 4 „Frații Popea” din Săcele.

În urmă cu patru ani, antrenorul Gheorghe Băila a selectat-o, alături de alți copii, pentru a practica săriturile cu schiurile. Înaintea sporturilor de iarnă, Carina a practicat înotul, dar nu a ajuns la performanță deoarece s-a îndrăgostit de săriturile cu schiurile, care i s-au părut mult mai interesante, iar pentru orice copil „să zbori” este un vis, îndeplinit în cazul fetei de atunci.

„Nu se putea merge în paralel cu două sporturi și cu școala și a decis să meargă mai departe, nu ca hobby, ci ca performanță cu săriturile, deoarece adora să zboare și să trăiască viața la maximum”, ne spune Daniela Militaru, mama Carinei.

Astfel, după antrenamente intense, multă muncă și ambiție, au apărut performanțele:

2011

- **Campionatul Național** - locul 3

2012

- **Turneul celor 4 Trambuline**
  - Hinzenbach Austria – locul 2
  - Bischofshofen Austria – locul 1
  - Reit Im Winkl Germania – locul 2
  - Berchtesgaden Germania – locul 4
- **FIS Schuler-Grand-Prix în Garmisch Germania** – locul 3
- **Campionatul Național** - locul 1

2013

- **FIS Schuler-Grand-Prix Garmisch Germania** – locul 4
- **FIS Carpath Cup Polonia** – locul 3
- **FIS Carpath Cup Polonia** – locul 4
- **Campionatul Național** - locul 1
- **La toate competițiile organizate de cluburi** – locul 1

2014

- **Campionatul Național** – locul 2
- **Carpath Cup Râșnov** - februarie-locul 2 și locul 1
- **Carpath Cup Râșnov** – septembrie-locurile 1, 2 și 4, competiție în care a reușit să o învingă pe Dana Haralambie, sportiva nr. 1 din România la săriturile cu schiurile.
- **FIS Carpath Cup Polonia** – locurile 1 și 2.
- **Clasament FIS** : Karina Militaru – locul 11.
- **A fost primul sportiv al clubului CSS Brașovia și ocupă locul 10 în clasamentul sportivilor brașoveni.**

2015

- **Campionatul Național** – locul 2
- **Lotos Cup Polonia** – 2 locuri 2

Rubrică realizată de prof. Gheorghe Băilă

TABEL NOMINAL

cu membrii cotizanți ai Asociației Cultural - Sportive "IZVORUL" trim.I 2015

1	Agache Adrian	61	Crăcană Petru	121	Median Susana	181	Sălăgeanu Lucian
2	Alexandrescu Emil	62	Crăciun Gentiana	122	Median Ghia Maria	182	Sârbu Corneliu
3	Arion Mircea	63	Crăciunescu Dana	123	Median Valeriu	183	Sburlan Mircea
4	Balan Eugen	64	Crișan Gheorghe	124	Mihaiu Aura	184	Sîrbu Adriana
5	Balan Nicolae	65	Cserei Gabi	125	Miklos Levente	185	Slăbilă Gheorghe
6	Bancila Bebe	66	Damian Alexandru	126	Mircioiu Lucian	186	Souca Georgeta
7	Banciu Neculai	67	Dan Liviu	127	Mircioiu Sebastian	187	Stanciu Vasile
8	Bandi Șeitan Maria	68	Daneș Dumitru	128	Mitachi Emilia	188	Stirliciu Mihaela
9	Barbat Claudiu	69	Diaconescu Adrian	129	Mitrea Mihai	189	Stoea Gheorghe
10	Barbu Dan Mircea	70	Dirjan Liviu	130	Mocanu Elena	190	Stoian Emilia
11	Barbu Liviu	71	Dopovecz Iuliu	131	Modest Zamfir	191	Stoica Stelian
12	Barbu Nicolae	72	Dragomir Dănuț	132	Moldovan Vasile	192	Sabo Viorica
13	Bârsan Horia	73	Drăghici Valentin	133	Moraru Adrian	193	Șerban Eugen
14	Beciu Ioan	74	Dumitrescu Sorin	134	Moraru Florin	194	Șerban Ioana
15	Beleuță Eugen	75	Eftimie Bogdan	135	Moroianu Cantor Emilia	195	Șerban Nicolae
16	Benga Gheorghe Dănuț	76	Eftimie Ioan	136	Mot Teodor	196	Șerban Raul
17	Berteanu Dumitru	77	Ene Tudoran Anca	137	Munteanu Dan	197	Șerbănescu Adrian
18	Bîja Ioan	78	Ene Gheorghe	138	Munteanu Gigi	198	Ștefănescu Constantin
19	Bîrsan Nicolae	79	Faust Remus	139	Munteanu Livia	199	Taraș Ioan
20	Bobes Gheorghe	80	Flangea Roxana	140	Munteanu Ștefan	200	Taraș Mircea
21	Bobes Hariclea	81	Florea Traian	141	Munteanu Vasile	201	Taraș Lucia
22	Bobes Ioan	82	Florescu Gheorghe	142	Munteanu Virgil	202	Taraș Răzvan
23	Bobes Ovidiu	83	Fodor Levente	143	Muscalu Vasile	203	Taraș Emil
24	Boca Gabriel	84	Fulop Anca	144	Nagy Gabor	204	Tagarici Laurențiu
25	Bogeanu Alexandru	85	Găitan Ovidiu	145	Necula Dan	205	Teacă Dorin
26	Bondrea Mihai	86	Georgescu Alexandru	146	Nichifor Septimiu	206	Teșileanu Costin
27	Bratosin Canu Raluca	87	Georgescu Ioan	147	Nicolescu Marinel	207	Teșileanu Ghia Eugenia
28	Bratosin Maria	88	Ghelase Fane	148	Nistor Horia	208	Tiru Cristina
29	Bratosin Sanda	89	Ghia Petre	149	Nițescu Romulus	209	Tocitu Viorel
30	Brăinaș Mihai	90	Ghișoiu Dorin	150	Obancea Nicolae	210	Tuian Radu
31	Bucurenciu Sandu	91	Gițceag Viorel	151	Ognean Dorel	211	Țăru Mihaela
32	Bucurenciu Ana	92	Grozea Gheorghe	152	Oncioiu Maria	212	Țeposu Iulia
33	Buda Daniela	93	Grozea Victor	153	Onica Constantin	213	Ursuț Gabriel
34	Bulat Elena	94	Guiu Ștefan	154	Oprin Gabriel	214	Vlad Adriana
35	Bulat Florentin	95	Hermenean Sorin	155	Ovesia Octavian	215	Voicescu Nicoleta
36	Bulea Horia	96	Homorozean Gheorghe	156	Pastor Sanda	216	Voinea Dumitru
37	Butu Gabriel	97	Hurlup Doru	157	Pelin Matei Alina	217	Voinea Emilian
38	Butu Mihai	98	Iacob Mădălin	158	Penciu Aurel	218	Voineag Ioan
39	Butu Traian	99	Ion Florin	159	Pepene Nicolae	219	Vrabie Cristina
40	Caian Pandrea Aurel	100	Ionescu Aurora	160	Perciog Gelu	220	Vrabie Ioan
41	Califaru Gavril	101	Ionescu Ghe. Nae	161	Peter Sara	221	Vrabie Decebal
42	Caloinescu Ioan	102	Iordache Dumitru	162	Petrea Ștefan	222	Zamfir Bogdan
43	Caloinescu Jenel	103	Ivan Gheorghe	163	Piscoci Romică	223	Zamfir Dan
44	Cerbu Dorel	104	Jerău Gheorghe	164	Poenaru Laurențiu	224	Zangor Lucian
45	Cimisliu Ioan	105	Jinga Romulus	165	Poenaru Ovidiu	225	Zangor Traian
46	Cimpoaie Gabriel	106	Jinga Victor	166	Poenaru Roxana	226	Zavarache Constantin
47	Cioroianu Aurelia	107	Lăcătuș Mariana	167	Pop Georgeta	227	Zărnescu Ioan
48	Cirica Alexandru	108	Lăzărescu Elena	168	Pop Olga	228	Zbarcea Maria
49	Ciupală Mariana	109	Leb Mircea	169	Popa Florin		
50	Ciurea Daniel	110	Leucuța Cristina	170	Popa Virgil		
51	Cliniciu Sorin	111	Leșescu Mihai	171	Posedaru Gheorghe		
52	Codreanu Elena	112	Lipan Florin	172	Primăvăruș Elena		
53	Coliban Nicolae	113	Lukaci Mihai	173	Purcăroiu Nicolae		
54	Colț Radu	114	Lungu Constantin	174	Pușcașu Laurențiu		
55	Coman Enescu Șerban	115	Lupu Florica	175	Rîșnoveanu Marius		
56	Comșa Eugen	116	Lupu Nicolae	176	Rîșnoveanu Mihai		
57	Corfariu Iunian Onoriu	117	Lupu Ștefan	177	Rîșnoveanu Ștefan		
58	Cornea Ioan	118	Manciulea Gelu	178	Rîjnoveanu Dan		
59	Costache Ionuț	119	Manea Vasile	179	Robu Adrian		
60	Cozma Corneliu	120	Mățărea Ovidiu	180	Roșculeț Claudiu		

COMITETUL DE CONDUCERE AL ASOCIAȚIEI CULTURAL-SPORTIVE
"IZVORUL" ȘI COLECTIVUL DE REDACȚIE AL REVISTEI "PLAIURI
SĂCELENE" VĂ UREAZĂ UN PAȘTE FERICIT, ÎNCĂRCAT DE LUMINĂ,
SENINĂTATE, DRAGOSTE ȘI BUCURII ALĂTURI DE CEI DRAGI.

HRISTOS A ÎNVIAT!

Stimați membri ai asociației "Izvorul",
Comitetul de conducere al asociației noastre dorește să stabilească o mai bună și operativă legătură cu D-voastră pentru
ca activitățile și problemele asociației să vă poată fi aduse la cunoștință în cel mai scurt timp. De aceea, vă rugăm să ne
comunicați pe adresa de mail a revistei (plaiurisacelene@yahoo.com) adresele de e-mail la care puteți fi contactați.
Vă mulțumim pentru înțelegere și sprijin.

Comitetul de conducere al ACS "Izvorul"

SPRE ȘTIINȚĂ

Materialele primite la redacție nu se înapoiază.

Au prioritate articolele privitoare la Săcele, Târlungeni, Zizin și Purcăreni.

Materialele ce se doresc a fi prezentate în coloanele revistei pot fi trimise la adresa de e-mail: plaiurisacelene@yahoo.com
sau la sediul asociației din cadrul Centrului de Documentare și Informare al Liceului Tehnologic „Victor Jinga”.

<http://www.izvorulsacele.ro/>

REDACȚIA

COLECTIVUL DE REDACȚIE

Inginer **BÎRSAN HORIA**
Profesor **CERBU DOREL**
Profesor **COLȚ RADU**
Jurnalist **IACOB MĂDĂLIN**
Profesor **FLOREA DIANA**
Inginer **ZAMFIR DAN**
Tehnoredactor **ROȘCA SILVIU**
ISSN 1223 - 9151
ISSN-L 1223 - 9151

LICEUL TEHNOLOGIC
VICTOR JINGA

MOBILITATE
MULTICULTURALITATE
MODERNITATE